

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTETTE 1886—1915

SZABOLCSI MIKSA

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VI. ARADI-UTCA 14. SZÁM
TELEFONSZÁMOK: Aut. 144-80, NYOMDA Aut. 245-84
FÉLÉVRE 12 PENGŐ

SZERKESZTI

DR. SZABOLCSI LAJOS

Az angol zsidóság Gömbös Gyula miniszterelnökről

(Az Egyenlőség londoni iudósítójától.)
Az angol zsidók birodalmi szervezete (Board of Deputies of British Jews) október 31-iki ülésén Leonard Montefiore elnök nagy beszédben foglalkozott az európai zsidóság helyzetével. Elmondta, hogy a zsidók helyzete az egész világon gazdaságilag katasztrofális. Foglalkozott az osztrák zsidók szomorú helyzetével, majd beszámolt arról, hogy az angol zsidóság eljár az új román kor-

mánynál a zsidó kisebbségek jogainak érdekében. Azután a következőket mondotta Montefiore:

— Politikailag reménységet nyújt a magyar zsidók helyzete. Az új miniszterelnök Gömbös Gyula, ki eddig az antiszemita egyik vezére volt, kijelentette a magyar parlamentben, hogy revideálta eddigi álláspontját a zsidók kérdésben és azokat a zsidókat, akik jó hazafiak, testvéreikül ismeri el. Mi angol zsidók —

folytatta Montefiore — megállapíthatjuk, hogy a zsidók Magyarországon a háború előtt és után igazi hazafiaknak mutatkoztak. Magyarabbak voltak, mint a magyarok! Mégis többet kellett szenvedniük, mint valaha egy zsidó közösségnek. De ha most az új magyar miniszterelnök csak egy kis utat is tesz, csak egy rövid lépést is zsidó polgártársai felé, akkor biztosak vagyunk benne, hogy a magyar zsidóság a felelőn fog elébe menni!"

Az olasz kormány és a külföldi zsidó diákok valutája

Mussolini intézkedései

Abban a súlyos válságban, melybe a numerus clausus bujdosó diákjait a valuta-átutalás akadályai juttatták, fordulat következett be — Olaszországban. Tudvalevő, hogy Mussolini és a fascista olaszok mily jóindulattal viseltetik az ott tanuló sok száz magyar-zsidó diák iránt — most ezt a jóindulatot újabb figyelemmel tetézték az olaszok. Különböző egyetemeik rektorátusa a náluk jelentkezett magyar ifjak küldöttségeinek tudomására hozta, hogy az egyetemi szabályzatoktól eltérően, haladékat adnak a magyar ifjaknak úgy a tandíj, mint a beiratási díjak fizetésére. A valutakiutalás elmaradása következtében kétségbeesett helyzetbe jutott ifjaink sok száza most az olaszok nemieslelkű elhatározása következtében ha nem is sorsuk végleges javulásához, de időleges megnyugvásához jutott. Legalább egyetemi évüket nem vesztik, — éhezve, nyomorogva egyelőre bevárhatják a hazuról való minimális életfenntartási költséget.

Igaz hálával tartozunk Mussolini olaszországnak, a nemes nemzetnek, mely testvéri kezet nyújt a magyar bujdosóknak. Fiaink meg is érdemlik ezt, minden olasz egyetemen nemcsak szorgalmukkal és viselkedésükkel érnek el elismerést, de mint a magyar érzelmek igaz reprezentánsai az olasz nemzettel való lelki közösséget gondolják, ápolják.

Fájdalom, itthon még nem vívták ki azt az elismerést, mely őket megilleti. Itthon a numerus clausus minden eddiginél súlyosabb, fokozottabb csapása sújt rájuk s napok óta a szülők százai ostromolják a Központi Diáksegítő Bizottság Sip-utcai helyiségét, s az Egyenlőség szerkesztőségét, hogy a bujdosó diákok katasztrofálissá vált helyzetében taná-

csot, segítséget kérjenek. A vezetők, elsősorban Stern Samu, a pesti izr. hitközség elnöke, már latba is vetik minden befolyásukat, hogy több mint ezer magyar-zsidó ifjut a végső pusztulástól megmentse, s hinni akarjuk, hogy az akcióknak lesz eredményük. Az ügy nem maradhat jelen stádiumában, az olasz segítséget kell, hogy itthoni mentés kövesse.

Mert a bujdosó diákok mostani súlyos ügye nemcsak a humanitás, nemcsak a hazafiság, — hanem az igazság, a jog ügye is.

A tanév kezdetekor a numerus clausus áldozatai akadálytalanul utazhattak külföldre, megkapták utleveleiket s méltán hihették, hogy künn maradhatnak. Annál inkább hitték ezt, mert a numerus claususról szóló törvénynek nincs oly rendelkezése, mely a külföldön való tanulást tiltaná, vagy a szülőket tiltaná attól, hogy gyermekeiknek a minimális életfenntartás költségeit megküldjék. Mégis bekövetkezett, hogy az összes bujdosó diákok hazuról hiába várnak lakásra, kenyérre s egyetemi díjakra szükséges pénzt, bekövetkezett, mert itthon a Nemzeti Bank nem teljesíti a szülők valuta-igénylését. Képzelték az ifjak helyzete, mely napról-napra egyre vigasztalanabbá válik. Már az utiköltségéből netán megmaradt csekély valuta utolsó filléreit is elköltötték. Hitelt künn nem szerezhetnek s amit egyesek mégis szereztek, azt már kimerítették. Sok százan tehát a legválságosabb helyzetben, számosan lakás nélkül, még többen kenyér nélkül tengődnek s írják haza a kétségbeesett, sürgető leveleket, hogy küldjék már meg nekik az esedékes ellátási költségeket,

Helyzetüket e szó jellemzi: se ki, se bel. Mint aki vasrács közé szorult, át nem verődhet rajta, — visszafelé nem fordulhat: oly helyzetben szorongnak a bujdosó ifjak. Itthon nem folytathatják tanulmányaikat a numerus clausus miatt, — künn nem tanulhatnak tovább a valuta beszüntetése miatt, Künn nem maradhatnak, haza nem jöhetnek. S ebbe a helyzetbe önhibájukon kívül jutottak.

Ily súlyos körülmények között azzal vigasztalják őket, hogy akik közülök egyetemi éveik bevégezése előtt állanak, azok a kultuszminisztériumi engedély alapján megkaphatják minimális ellátási költségeiket. De mi történjék a diákok túlnyomó többségével, akik még nem 8-ik, vagy 9-ik egyetemi félévüket járják, — csak 4-ik, vagy akár 6-ik félév óta tanulnak künn, vagy pedig csak most kezdik tanulmányaikat? Ezek pályája félbeszakadjon? Ezek künn elpusztuljanak? Vagy kisebb tén a másodéves diák nyomora, mint a negyedévesé?

Nyilvánvaló, hogy ebben a súlyos helyzetben fél- vagy negyedintézkedések nem segítenek. A numerus clausus válságáról van szó. Immár kézzel fogható bizonyosság lett, hogy hova vezetett a numerus clausus. Nem segített senkin, csak ártott és csak árt. S most már nyilvánvaló, hogy nemcsak a zsidó ifjaknak árt, hanem az államnak is és pedig nemcsak erkölcsileg, hanem pénzügyileg is. Hát kinek javára tartják fenn? és miért tartják fenn? S lehet-e fenntartani? Ha van valuta, engedjék meg a szülőknek, hogy fiaikat a kétségbeesett állapotból kimentsék. Ha nincs valuta, szüntessék meg végre a numerus clausust. Egy tollvonás megszünteti a válságot. Hát miért nem szüntetik meg?

Felénk ragyog az olasz példa, a szeretet példája. Az olaszok segíteni akarnak fiainkon és tőlük telhetőleg segítenek is rájuk. A legnagyobb bajtól, tanévük elvesztésétől megóvják őket egyelőre. Hát mi nem járulhatunk e mentő munkához?

Semmi kétség, itt az ideje, hogy a numerus clausus rombolása véget érjen,

Dr. Fischer Gyula pesti főrabbit megbízták a Rabbiszeminárium rektori teendőivel

A Rabbiszeminárium vezérő bizottsága Székely Ferenc udvari tanácsos elnöke mellett szerda este tartotta ülését, melyen Blau Lajos dr. rektor lemondásával foglalkozott. Székely Ferenc gyönyörű szavakban méltatta Blau Lajos elvéülhetetlen érdemeit, mély fájdalommal vette tudomásul lemondását és elhatározták, hogy nyugdíjazás iránti kérvényét a kormányhoz felterjesztik.

Ezután Székely Ferenc ndv. tanácsos azt a javaslatot tette, bízzák meg ideiglenesen

dr. Fischer Gyula pesti főrabbit

a Rabbiszeminárium rektori teendőinek ideiglenes ellátásával.

A vezérőbizottság Székely Ferenc előterjesztését egyhangulag elfogadta és Fi-

scher Gyula dr. emelkedett szólásra.

Az ősz főpap megkapóan szép szavakban köszönte meg a belé helyezett bizalmat és ígérte, hogy minden igyekezetével azon lesz, hogy a nagymultu intézmény rektori székében a magyar zsidóság üdvére és javára működjön. Stern Samu udv. tanácsos, a pesti hitközség elnöke szólalt fel azután. A pesti hitközség nevében üdvözölte Fischer Gyula dr.-t új, magas pozíciójában és kijelentette, hogy a hitközség mindent el fog követni, hogy Fischer Gyula dr. állandóan elfoglalhassa a Rabbiszeminárium rektori székét. Az előjáróság ezért lehetővé fogja tenni Fischer Gyula dr. számára, hogy funkciókat ne kelljen végeznie, de megmaradjon a hitközség főrabbiának és megtartsa a Dohány-utcai templom szószékét.

Az orthodoxia küldöttsége az új kultuszminiszternél

Dr. Hóman Bálint, az új kultuszminiszter a héten fogadta az orthodox Központi Iroda bemutatkozó látogatását. A küldöttségben résztvettek Frankl Adolf felsőházi tag, Hartstein Lajos, az Orthodox Iroda ügyvezető elnöke és dr. Reiner Imre, az iroda titkára.

Hóman kultuszminiszter rendkívül barátságosan fogadta a felekezet képviselőit, akikkel hosszabb baráti eszmecsere folyt.

Frankl Adolf felsőházi tag a valláshoz ragaszkodó férfit üdvözölte az új kultuszminiszterben, mire Hóman így felelt:

— Saját vallásomhoz szigorúan ragaszkodom és ezért is tisztelek minden más vallást és mindenkit, aki a vallását megtartja.

Hóman miniszter ezután elmondotta, hogy Gömbös miniszterelnök ismert nyilatkozata után eloszolhat az a tévhit, mely a kormányt antiszemitának nyilvánította.

Beszélgetés közben telefonon behívták a kultuszminisztert a képviselőházba, ahol az egyetemi verekedéseket tették szóvá. A miniszter megjegyezte a küldöttségnek:

— Rendet fogunk teremteni az egyetemeken és minden erőnkkel és hatalmunkkal le fogjuk törni ezeket az okatlan kiengeszteléseket.

Ezután a kultuszminiszter kifejtette bucsuzóul, hogy súlyt helyez a hazafias zsidósággal való együttműködésre és számít segítségükre a nemzet nagy újjáépítő munkájában.

A fővárosi és vidéki zsidóság egybeforrása

A székesfehérvári izr. vallásközség kulturális és hittanügyi bizottsága a következő megkapóan szép sorokat intézte Stern Samu udv. tanácsoshoz, a pesti izr. hitközség elnökéhez:

Méltóságos Elnök Ur!

Ellentétben az elmúlt években többször megnyilvánult, ama hárs törekvéssel, hogy a vidéki zsidóság és a pesti izr. hitközség közét éket verjenek, a mi vallásközségünk s annak vezetői mindenkor azon meggyőződésüknek adnak kifejezést, hogy a pesti izr. hitközség Magyarországon az a nagy vallási közület, amelyre minden magyar zsidónak tisztelettel és hódolattal kell tekinteni, mert ez a közület az, ami a rómainak Róma, az Urbs volt.

A mai nehéz viszonyok mellett szüksége van a zsidóságnak, hogy nagyjainak szava lelkesítse s buzdítsa a hivatást kitarításra s vallásos hitfelekezeti működésre.

Már több, mint egy évtized óta rendszerezett kulturális előadásainak a folyó évről meginduló sorozatát egy olyan mélyreható és kimagasló előadási esttel öhajtuk megkez-

deni, amely emlékeztet marad vallásközségünk minden egyes tagjának szívében és lelkében.

Egy ilyen kimagasló megnyitó előadás tartására vagyok bátor mély tisztelettel kulturális bizottságunk nevében Méltóságodat felkérni. Bátorkodom még mély tisztelettel jelenteni, hogy ezen esetre egyidejűleg felkértem dr. Dési Géza orsz. képviselő urnak szíves közreműködését azért, hogy az est magas színvonalával hittestvéreinkre oly mélyen járó hatást gyakorolhassunk, amely a vallásos, hitfelekezeti és magyar zsidó életre hosszú időn át maradandó utmutatásként szolgál.

Mi örömmel és tisztelettel várjuk Méltóságodat s kérésünk meghallgatása reményében maradok

Méltóságos Elnök Urnak

Székesfehérvár, 1932 október 27.

alázatos tisztelő híve:

dr. Heumann József s. k.

a székesfehérvári izr. vallásközség hittan- és kulturügyi előjárója.

A zsidó kórház új címzetes al- és segédorvosai

A pesti izr. hitközség előjárósága legutóbbi ülésében az itt felsorolt orvosoknak a címzetes al-, illetve segédorvosi címet adományozta:

A zsidó kórház A) belosztályán címzetes segédorvossá dr. Steiner István, dr. Orbán Endre és dr. Szántó Sándor, a B) belosztályon címzetes alorvossá dr. Fohn Tibor, címzetes segédorvossá dr. Váradi Pál és dr. Heimlich Ernő, a C) belosztályon címzetes segédorvosokká, dr. Bán Anna, dr. Deutsch Béla, dr. Geréb István, dr. Gottsegen György, dr. Politzer Miklós és dr. Schwarzmann Pál, a zsidó kórház sebészeti osztályán címzetes alorvossá dr. Dückstein Antal, címzetes segédorvos dr. Székely Miklós és dr. Cukor Pál, a B) nőgyógyászati osztályon címzetes segédorvos dr. Mózes Zoltán, dr. Nagy Andor, dr. Kertész Imre, dr. Klein Béla és dr. Benedek László, a szemészeti osztályon címzetes segédorvos dr. Links Artur, dr. Meisl Julia és dr. Sternberg Alice, a gégészeti osztályon címzetes alorvos dr. Halász Géza, címzetes segédorvos dr. Tausig Béla, az idegosztályon címzetes segédorvos dr. Mandl Sándor, a Röntgen-intézetben címzetes segédorvos dr. Wald Béla, dr. Leichner Zsuzsa és dr. Lichtenstein Béla, a Bródy gyermek kórház belosztályán címzetes segédorvos dr. Reisz Sarolta, dr. Indig Ilona, dr. Wohlstein Edit, dr. Altmann Márta, dr. Schlésinger József és dr. Rosenthal Sámuel, a központi laboratóriumban címzetes segédorvos dr. Rosenthal Kornél és dr. Hammer Sári, a Bródy kórház sebészeti osztályán címzetes segédorvos dr. Rosenberg Andor, dr. Kransz Kálmán és dr. Sándor György.

— November végén megnyílik a Magyar Zsidó Szabadegyetem. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága dr. Barna Károly kulturális előjáró javaslatára elhatározta, hogy november végén nagyfontosságú új zsidó kulturális intézményt léptet életbe, a Magyar Zsidó Szabadegyetemet. A Magyar Zsidó Szabadegyetem népszerű kurzusokban fogja a zsidóság történelmét, teológiáját, irodalmát és művészetét tanítani. Barna Károly dr. áll a szabadegyetem élén, melynek igazgatója dr. Löwinger Sámuel, a rabbiszeminárium tanára. A szabadegyetem előadásai Wesselényi-utca 7. alatt lesznek, naponta, hétfőtől csütörtökig, este 6—8 óráig. Beiratkozás naponta d. u. 4—6-ig Sip-utca 12, III. 53.

— Herczeg Ferenc az egyetemi verekedések ellen. A magyar zsidóság köreiből nagy elégtételt keltett Herczeg Ferencnek, a kiváló írónak, a Pesti Hírlapban közzétett vezércikke, melyben erős hangon állást foglal az egyetemi verekedések ellen. Herczeg Ferenc cikkében a következő gyönyörű mondatok állanak:

Ami a Tórát illeti, annak tartalma Mózes öt könyve, azok pedig úgy katolikus, mint protestáns egyházi felfogás szerint isteni sugallat termékei, tehát akár tetszik, akár nem, a Tóra a kereszténységnek is szent könyve.

Ezek után bizonyításra sem szorul, hogy mérhetetlen kárt okoz nekünk és megfizethetetlen szolgálatot teljesít ellenségeinknek az, aki a vallási türelmetlenség látszatát hárítja népünkre és a nagyvilág ítéletében a magyarságot lezártítja balkáni színvonalra.

Nekünk testvéreink minden keresztény és zsidó, aki együtt érez ezzel a szerencsétlen néppel és idegen mindenkit, akit közömbösen tudja nézni kintlódását.

REFORM? DESTRUKCIÓ?

Aláássák a zsidó vallást — Botránnyok és zavarok a reform körül

Röviden megemlékeztünk már róla, hogy Miss Lili H. Montagu és Margarete Goldstein asszony, a „liberális” zsidóság világszövetségének küldetésében Budapesten jártak és néhány napot itt töltöttek. Ennek a látogatásnak az a furcsa célja volt, hogy — mint a vadak közé kiküldött misszionáriusok — a hölgyek nálunk is „megtérítsék” a zsidóságot, azonban ezuttal a vallásosság talajáról kellene őket elhódítani egy zavaros és laza vallási felfogás részére. Ezek a kiküldöttek nemcsak nálunk, hanem

Közép-Európa többi városaiban is megjelentek és mindenütt a legnagyobb zavarokat okozták.

A vallásos zsidóság mindenütt a legnagyobb felháborodással fogadta őket és a leghatározottabban visszautasító magatartással adta tanujelét annak, hogy a londoni és berlini felsőbb zsidó köröknek azt a törekvését, mely a kikeresztelkedtek számára átmenetet kíván teremteni, az ugynevezett liberális zsidóság formájában, feleslegesnek és károsnak tartja.

A vallási lazaság apostolainak legutóbbi budapesti látogatásáról a zsidó távirati ügynökség által valótlán híradásokat hoztak forgalomba. Az ITA „liberális zsidó részről” kapta a maga budapesti információit. Nem tudjuk, kik azok, akik jogot formálnak hozzá, hogy a külföldi zsidó sajtót a budapesti liberális zsidóság nevében informálják? De bárkik is legyenek, a leghatározottabban tiltakoznunk kell az ellen, hogy valótlanságokat helyezzenek el a külföldi zsidó sajtóban. Így

a leghatározottabb valótlanság és megtévesztés az, hogy Stern Samu udvari tanácsos, a Pesti Izr. Hitközség elnöke és a rabbiság több vezető tagja szívélyes fogadtatásban részesítették volna a reformmozgalmat.

De valótlanság az is, hogy a liberális zsidóság iránt Budapesten nagy érdeklődés mutatkozott volna és hogy a vendégek azzal a meggyőződéssel távozhattak, hogy „a nagy budapesti hitközség konzervatív zsinagógái mellett még tér nyílik arra, hogy liberális alapon kiegészítő vallási munkát folytassanak”. Valótlanság az is, hogy a budapesti zsidóság örömmel értesült volna arról, hogy Goldstein asszony a jövő héten újból visszaérkezik Budapestre, hogy itt „ifjú emberek csoportjával és más érdekeltekkel megalapítsa a liberális zsidóság egyesületét”.

Megállapítjuk, hogy a magyar zsidóság komoly vezetői között egyetlen egy sincs (Friedmann Ignác nem számít vezetőnek a zsidó közéletben), aki a leghatározottabban nem szállt volna szembe

ezzel az akcióval, amely nálunk még azt a célt sem fogja elérni, hogy sikerüljön őket vernie a magyar zsidóság egységébe és közéletébe.

Nálunk a két vendég még a nyilvánosság elé sem merészkedett és csak egy magántársaságban, a vendégjog immunitása alatt próbálkoztak meg a maguk propagandájával. Erre az óvatosságra bizonyára az készítette őket, hogy

Bécsben, ahol nyilvánosság előtt rendezték meg előadásukat, ez a propaganda a legesufosabb botránnyba fullt.

Az ortodoxok, konzervatívok, sőt a cionisták is állandó közbeszólásokkal zavarták meg a vendégeket, valamint az utánuk felszólaló előadók szavait. Rendkívül ideges és feszült hangulat uralkodott az egész ülésen és a felszólalók a legnagyobb felháborodással utasították vissza azt a kísérletet, hogy

a zsidó liturgiából — amint az Berlinben történt — kiküszöböljék a héber nyelvet és bevezessék a vasárnapi istentiszteleteket és a fedetlen fővel való imádkozást.

De az ellen is a legélesebben tiltakoztak, hogy a bécsi zsidóság egységét ezzel az akcióval megbontsák.

Minthogy Bécsben most folynak a hitközségi választás előkészületei, a pártok ezt az incidenst arra is felhasználták, hogy egymás ellen agitáljanak. Így a Stimme című cionista lap megtámadta dr. Haase szertartásügyi és dr. Redisch hitoktatásügyi előljárót, akiket azzal vádolt meg, hogy részt vettek abban az akcióban, mely ezeket a vendégeket Bécsbe hívta és céljaikat előmozdítja. A megtámadott előljárók a Wahrheit — a bécsi anticionista zsidóság lapjának — hasábjain válaszoltak. Mindketten visszautasították a vádakot. Dr. Haase ezzel szemben leleplezte, hogy a bécsi cionisták vezetői közül többen jelentkeztek az akció előkészítésére. Még érdekesebb dr. Redischnek a válasza, aki elmondja, hogy mikor levélben lebeszélte a vendégeket a tervezett utazásról, ők azt válaszolták, hogy

Bécsben ugyanis utba fogják ejteni, mert Prágába és Budapesten már várják őket.

Rendkívül kíváncsiak volnánk, hogy kik azok, akik Budapestre úgy informálták ezt a két hölgyet, hogy őket itt olyan lázas izgalommal várják?

De az egész bécsi harcnak

a legpikánsabb aktája talán az a levél, mely a Jüdische Presse, a bécsi ortodoxia lapjának a hasábjain jelent meg.

Ez a levél érdekesen világít rá arra a két-szinű játékra, amelyet a cionisták folytatnak a vallási reform kérdésében. Bécsben ugyanis a cionisták is azok között vettek részt, akik a vendég-előadók estélyét botránnyba fullasztották. A levélíró a bécsi cionistákkal szemben azt a kérdést veti fel, hogy vajjon abban az esetben is szembefordultak volna-e ezzel az egész propagandával és akcióval,

ha az előadók befoglalták volna a maguk propagandájába a Palesztina-kérdést is — és ha a liberális zsidóság feladatának körébe beutalták volna a palesztinai agitációt is? A levélíró szerint ebben az esetben bizonyára elmaradt volna ez a heves tiltakozás. Majd szórul-szóra a következőket olvastuk ebben a érdekes nyílt levélben:

— A cionisták a reform semmiféle formájával szemben sem foglalnak el visszautasító álláspontot. Csak annyi kell, hogy ennek a reformnak egy kevés cionista-íze is legyen. Hiszen a cionista sajtó volt az, amely annakidején hangosan üdvözölte azt a tizenegy zsidót, aki a csehszlovák népszámlálás alkalmával a számláló ivre azt írta: vallása katolikus, nemzetisége zsidó. Vajjon ez nem a legradikálisabb reform? És ha Csernichovszky, a nagy zsidó „nemzeti” költő egy keresztény nővel él házasságban, a keresztény leánya pedig a zürichi cionista kongresszuson egy nagy kereszttel jelenik meg: vajjon ez nem reform? És ha a szentföldi cionista kolóniákon peszach ünnepén „elvből” csak tréfit és homecot fogyasztanak? Vagy ha a Szentföldön lépten-nyomon éppen maguk a cionista intézmények és vezetők azok, akik a szombat tilalmát megszenteltetik? Vajjon ez is a vallásosság talaján való megmaradást tanúsítja? Vagy ez a szombat megszentelését jelenti? És ha azt olvassuk, hogy a cionista nemzeti tanács visszautasítja, hogy a főrabbi a szombati munkát a villamossági és vízműveknél megtiltja a zsidó munkásoknak, vajjon ez nem a reformnak a megvalósulását jelenti-e? És nem a legrosszabb formája-e a reformnak, ha a lengyel cionisták az ünnepek másnapjait ki akarják küszöbölni? Vég nélkül folytathatnám a cionisták reform-törekvéseit, de nem csak a törekvéseket, hanem azok megvalósítását is. De azt hiszem, ennyi elég, hogy az álszentelkedésre és az elvi szélhámoskodásokra rámutassak...

Ezek az éles harcok maguk is azt bizonyítják, hogy nem csak egyszerű divathóbortról és társasjátékról, egyesületesdiről és feltűnési viselkedésről van szó, hanem az ugynevezett „reform” a zsidóság életének elevevébe vág és a vallási destrukció legkárosabb formájával állunk szemben.

Kérjük azokat, akik talán tájékozatlanságból, vagy udvariasságból, vagy az érdekesség iránt való érzékből, vagy bármely okból ezzel a mozgalommal kapcsolatba jutottak, hogy legyenek óvatosak! Ma, amikor fokozottan szükségünk van a magyar zsidóság egységére és a legmélyebb vallásos szellemre: százszoros bűn utat nyitni ilyen külföldi hóbortnak és ennek a nem kívánatos szellemi importnak.

POLLÁK SAROLTA
Hajszálak,

30 éve
fennálló

szemölcsök, szőplők eltávolítása diathermiával. Szépségápolás, helyi bővívítés, fagykezelés a legmodernebb alapon.

KOZMETIKAI INTÉZETE ANDRÁSSY-UT 30. I.
„Miracle”

hajeltávolítószert vidéki székküldése utasítással. Többeszerősen kintünetve. „Miracle” széplőszerek. (Kérjen prospektust.)

A horogkereszt is: zsidó találmány

Németországban általános a konsternáció. Dr. Paul Rieger híres stuttgarti tudós tanulmányt tett közzé, melyben megállapítja, hogy a Hitler-mozgalom jelvénye, a horogkereszt:

zsidó eredetű vallási jelvény,

melyet a régi zsidó templomokon éppoly mértékben használtak, mint ma az ugynevezett Mogendovidot.

Dr. Paul Rieger tanulmányában a következőket deríti ki:

Németországban csak 1910 óta használják az antiszemita a horogkereszt jelvényük gyanánt. Az igazság azonban az, hogy a

nemrégén kiásott palesztinai zsinagógákon elsősorban a kapernaumi zsidó templom épületében maradt falain horogkereszteket találunk, mint zsidó vallási jelvényeket. A római zsidó katakombákban, melyek 1300 évesek, 14 horogkereszt van, zsidó sírokon vallási jelvény gyanánt.

— A horogkereszt — mondja Rieger, — nem germán eredetű, hanem palesztinai ősi zsidó és az volt a rendeltetése, hogy a zsidó templomokat, zsidó házakat és zsidó sírokat megjelölje.

Ami a horogkereszt külső képét illeti, ma már megállapítható, hogy egy

ősregi héber betű

alakjának felel meg: a héber ábécé utolsó betűjét, a Tav betűt írták így évezredekkel ezelőtt.

A Tav betű a bibliai időkben Isten nevének jelzésére is szolgált. Ezekiel próféta a Tav betűt használja azoknak a jelzésére, akik hűségese maradtak Istenhez és akiknek homlokára a Mindentható ezt a jelet tűzte.

A talmudban (Sahosz traktátusa 55. oldalán) azt olvassuk, hogy a Tav betűnek büvös hatása van minden bántalom ellen.

Mindent összefoglalva tehát, a mai horogkereszt jelvény nem más, mint egy régi héber betűnek felújítása, mely héber betű ezt jelentette: hű a zsidósághoz és hű az Istenhez.

★

Még csak ez hiányzott Hitleréknek...

Korein Dezső:

Mit mondtunk Bánffy Miklósnak a magyar zsidóságról?

A szegedi elnök cikkéhez

Nincs szerencsém személyesen ismerni a szegedi hitközség kiváló elnökét, dr. Biedl Samu urat, de évek óta figyelemmel kísérem felekezeti életünk e kitűnőségének nagyszerű írásait, amelyekből egy gerinces, önértékes férfi megnyilatkozásai szólnak hozzánk, aki úgy fellépésében, mint tónusában egyik méltó reprezentánsa a hazai zsidóság közvéleményének. Ha tölem függne, pro foro interno ítélenék egy diplomáciai tanfolyamot és kötelezővé tenném minden vezetősorban lévő felekezeti férfi részére, hogy kellő minősítéssel felvértetve lépjen a zsidó közélet képviselőinek fórumára. Két típust számítettem sem szabadna ott látnunk. A prepotenst és a hajbókoló puhánytípust. Mindkettő egyformán diszkreditálja az amugyis sokat szenvedő gótusz-zsidóság presztízsét. Jól esett tehát a szegedi elnöknek az Egyenlőség múlt számában a miniszterelnök urhoz intézett férfias szövege és azt érzem, hogy ez alkalommal egy önértékes, egyenes hátú zsidó vezérférfi szólt a ma már mindenki által tisztelt fogadott kormányelnöki megnyilatkozáshoz, aminek jótékony hatása el nem maradhat. Hisz tudvalevő, hogy az azonos karakterek a politikai életben megbecsülik egymást. Szerény nézetem szerint a miniszterelnök ur férfias bátorsággal revideált álláspontjával kapcsolatban nekünk, zsidóknak, a felénk nyújtott békejobbot tiszteletteljesen el kell fogadnunk.

Engedtessek meg nekem ez alkalommal, hogy saját közéleti tapasztalatomból felelevenítsek egy analog párbeszédet, amely 1922. évben a soproni népszavazás idején az akkori magyar külügyminiszter és köztem folyt le.

Az év december havában késő esti órában lakásomon felkeresett az orth. zsidóság két illusztris vezetője, Frankl Adolf orsz. irodai elnök és óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke, arra kértek fel, hogy utazzak azonnal Sopronba hittestvéreinkhez, akik a nyugatmagyarországi különítmények embertelenségei folytán ingadozóvá lettek. Az urak gróf Bánffy Miklós akkori külügyminiszterünktől arra kérték fel, hogy a kongr. irodával kapcsolatban a legsürgősebben delegáljanak egy-egy képviselőt Sopronba való leutazásra. A kongr. iroda néhai Mezey Ferencet küldte ki. Én természetesen készséggel vállaltam a hivatalos megbízatás alapján reám ruházott megtisztelő feladatot és másnap délelőtt irataink átvétele végett Mezeyvel együtt jelentkezünk gróf Bánffynál. Ezen audienciából annak idején az Egyenlőség is regisztrált boldogult Mezey Ferenc által közreadott részleteket, amelyekből a következő párbeszédet, mint a szegedi Elnök közleményének analógiáját, elevenítem itt fel.

A külügyminiszter rendkívül szívélyesen fogadott bennünket, azonban többek között a következőket is mondotta:

„Remélem uraim, hogy a zsidóság e súlyos helyzetben meg fogja tenni hazafias kötelességét.”

Mi kínos meglepetéssel összenéztünk és én a következőket mondtam Bánffy Miklósnak: „Kegyelmes uram! A magyar zsidóság a múltban is minden alkalommal megtette hazafias kötelességét, mint azt sógorom, dr. Bernstein Béla nyíregyházi tudós főrabbinak A Magyar Zsidók a Szabadságharcban című Jókai előszavával írt nagyszerű történelmi művében olvashatja. Huszezer zsidó honvéd jelentkezett a szabadságharc zászlaja alá, ami miatt később Haynau többmillió hadisarcot vetett ki a magyar zsidóságra. Megtettük tehát a haza iránti kötelességünket a múltban, megteszük természetesen a jelenben és meg fogjuk tenni a jövőben is. Engedje meg azonban Nagyméltóságod, hogy már most én is megkérdésem Excellenciádtól, hogy mikor fogja a kormány kötelességét velünk szemben megtenni és miért degradálnak bennünket minden vonatkozásban másodosztályú állampolgárokká?”

Mire Bánffy megnyugtatót, hogy legyünk türelemmel, nemsokára új rezsim kezdődik, amelyben Klebelsberg lesz a belügyminiszter és lassacskán visszatérünk a régi hagyományos magyar szabadelvű belpolitikához. Sajnos, az események nem igazolták az akkori külügyminiszter jóslatát. Másnap Mezeyvel Sopronba utaztunk, megfelelő módon sikerült Sopron hazafias zsidóságát arról meggyőzni, hogy ez az ország mégsem Héjjas és társai országa, hanem Kossuth, Deák és Eötvös szellemében élő nemes lovagias nemzet hazája. A népszavazásnál a soproni zsidóság megtette hazafias kötelességét és így mindnyájunk boldogságára Sopronból a „Civitas Fidelissima” lett.

Hazaérkezve, báró Villani akkori soproni kormánybiztos, jelenlegi párisi követünk, köszönő távirata mellett már várt a külügyminiszter meghívója is és ismét ellátogattunk Bánffyhoz. A miniszter nagy örömmel, hálatelt nyilatkozáttal fogadott bennünket és örömmel közölte velem, hogy a kormány elismerése és köszönete jeléül egy magasabb kitüntetésben óhajt részesíteni. (Mezey tudvalevőleg akkor már régen királyi tanácsos volt.) Én a megtiszteltetést a következő szavakkal hártottam el magamtól:

„Kegyelmes uram! Végelen sajnálom, hogy megtisztelő ajánlatát nem fogadhatom el, mert szerény véleményem szerint hazafias kötelesség teljesítéséért nem jár elismerés vagy kitüntetés. Egyébként ez az ország az én hazám is, mert őseim évszázadokra visszamenőleg tisztas zalai magyar zsidók voltak, tehát saját hazám szolgálataért köszönetet semmiféle formában el nem fogadhatok.”

Erre a külügyminiszter megkért, hogy legálább költségeim kiutalását eszközölhesse. Ezt pedig a következő kijelentéssel utasítottam vissza:

„Kegyelmes uram! Miután nem mint ügynök utaztam Sopronba, hanem mint hazáim kötelességtudó polgára, ne méltóztassék engem ily természetű ajánlattal megsérteni.”

Bucsuzáskor télikabátomat felsegítette a miniszter, amit mosolyogva és köszönettel elfogadtam.

Ez a fogadtatás a parlament miniszteri szobájában történt. Midőn a lépcsőn lejöttünk, Mezey, ez a nagyszerű zsidó vezérférfi átölelt, amivel a miniszter előtt tanúsított magatartásomról alkotott véleményét juttatta eklatánsan kifejezésre.

Biedl Samu kitűnő cikkével kapcsolatban elevenítem fel a soproni reminiscenciát és köszöntöm e keménykötésű hittestvéremet, mint felekezeti közéletünk bátor és öntudatos harcosát.

Ne főzzön otthon,

mert a

NEIGER-öllerem

Kitűnő kőser konyhája la edőket házhoz szállít P 1.00 ért. Árakat a súlyos gazdasági helyzetre való tekintettel rendkívül lezártítottuk. Palacsinták, kőserberek raklaron. Lakosságnak külön dísztermünkben minden arban vállalom.

A cionizmus ellen

A magyar zsidóság vezető köreiben aggódva figyelik azt a mértéktelen agitációt, melyet újabban a cionisták Magyarországon kifejtenek. Ugyszólván nincsen hét, hogy egy-egy külföldi kiküldött propaganda útján meg ne jelenne Magyarországon és itt nagy beszédeket ne tartana a cionizmus mellett. Az ország vidéki hitközségeinek békéje fel van dülva, a cionizmus mérge szétválasztja a hitközségek tagjait és testvérharcot idéz elő.

Az elmúlt hónapokban két nagyon is komoly helyről jelentették be a harcot a cionizmus ellen. Dr. Fejér Ferenc, a debreceni hitközség elnöke és dr. Kallós Henrik, a győri hitközség elnöke mondtak előkelő egyházi gyűléseken elítélő és súlyos szavakat a cionizmus ellen, mely alkalmas rá, hogy megrendítse a magyar zsidóság helyzetét és aláassa a szituációnkat, mely amugy sem rózsás. Ha

ehhez hozzávesszük azt a kiáltványt, melyet Sándor Pál és Dési Géza országgyűlési képviselők nemrég adtak ki a cionizmus ellen és ha mérlegeljük azt, hogy a pesti hitközség vezetősége minden alkalommal a legnyitabban állást foglal a cionizmus ellen, épügy, mint az orthodox országos vezetőség: akkor elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy kialakulóban van egy védelmi front, mely a magyar zsidóságot alkalmas lesz megvédeni a cionizmus veszedelmei és kártevősei ellen.

Mérhetetlen károkat okozott Magyarországnak és a magyar zsidóságnak a cionizmus. Ha itthon, a csonkaországban aránylag eddig csendes is a mozgalom és nem ölt, mert nem ölt-het politikai jelleget: annál súlyosabb pusztításokat okozott az utódállamokban. Erdélyben élet-halálharcot vív a magyar zsidóság a cionistákkal. A vá-

lasztásokon a cionisták a magyar kisebbségre és így a magyar zsidóságra is vészhozó politikát követnek. Kiszámíthatatlan kulturális és politikai értékek mentek pusztulásba a cionizmus miatt, mely a zsidóság nemzeti elkülönülését szolgálja és mely ugyanazt akarja, mint az antiszemizmus: idegennek deklarálni, kisebbséggé szorítani le a magyar zsidóságot.

A sors iróniája, hogy a magyar zsidóság számos körében még nem ébredtek a veszedelem tudatára. Talán ráeszmélnék most, amikor Bécsben élet-halálharcot vív a cionizmus ellen az osztrák zsidóság. Talán ráeszmélnék arra, hogy minden fillér, mellyel az öntudatos magyar zsidóság a cionista mozgalmat, a cionista pártokat és a cionista sajtót támogatja: a magyar zsidóság ellenségeit és gyűlöltit erősíti.

Befejeződtek a nagy hitközségi építkezések

A hitközség műszaki bizottságának ülése a nagy építkezési program befejezése alkalmából

A pesti izr. hitközség műszaki bizottsága vasárnap, október 30-án délelőtt a pesti izr. hitközség székházában ülést tartott, amelyet Vértess Emil gazdasági előjáró hívott egybe, hogy az építési program végrehajtásának befejezése alkalmából beszámoljon a lefolytatott nagy munkáról és a bizottság tagjainak e munkában való önzetlen, buzgó részvételéért köszönetet szavazzon. A műszaki bizottság ülésén Vértess Emil előjáró elnökölt s megjelent Stern Samu hitközségi elnök, dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, dr. Bánó Dezső kormányfőtanácsos és Michelstädter Armin, a gazdasági ügyosztály előjáróhelyettesei, Eppler Sándor főtitkár és a bizottság számos tagja. A jegyzőkönyvet Bokor Izsó tanácsos vezette.

Vértess Emil előjáró mindenekelőtt meleg szavakkal parentálta el Baumhorn Lipót műépítész és Mann József építőmestert, a bizottság nemrég elhunyt tagjait, akik buzgón részt vettek mindenkor a munkában. Majd jelentette az elnök, hogy a hitközség nagy építkezési munkálatai immár befejeződtek és szükségesnek tartotta, hogy az építkezések befejezéséről szóló jelentés a műszaki bizottság elé kerüljön, amely a nagy munkában oly tevékeny részt vett és amely éppen azért méltán rászolgál a hálás elismerésre, de itt, a bizottság keretében kell köszönetet mondani az összes tervező építészeknek és vállalkozóknak, akik e nagy munkával hitközségünknek dízt és dicsőséget szereztek.

Eppler Sándor főtitkár ezután a bizottság elé terjesztette az építkezési program végrehajtásáról szóló jelentést. A hitközség a nagy építési program lebonyolítása céljából 1927 augusztus 1-én 200.000 angol font hosszútávú kölcsönt vett fel, de már a kölcsön terhére a Csáky-utcai templom építkezéséhez 1926 november havában hozzáfogott a

templom építését 1927 szeptember 1-ig be is fejezte. Az építkezési program megvalósítása tehát már 1926. év végén kezdődött, a befejezési időpont pedig 1931 december 11-én volt, amikor az új Bethlen-téri templomot felavatták. Eszerint öt teljes évig folytak a hitközségen belül építkezések és hogy ez mit jelentett a hitközség szempontján kívül nemzet- és magángazdasági szempontokból, azt talán felesleges részletezni. Az építkezési program keretében valósult meg a Csáky-utcai templom, a Sip-utcai székház harmadik emeletének ráépítése, a kórházak építkezése, új fűtési centráléval, új konyhával, új mosodával, a Wesselényi-utcai építkezés s ennek keretében a Hősök Emléktemploma, az árkád-sor, a kulturház, a volt leányiskolai épület átépítése, a Dohány-utcai templom renoválása és központi fűtési centráléval való ellátása, az Abonyi-utcai fiu- és leánygimnázium, végül a Bethlen-téri templom építkezése, ezenkívül a zuglói templom telkének és épületének megvásárlása, a Wechselmann-féle vakok intézetének és a Bethlen-téri siketnéma intézet épületének átalakítása. Ezekkel az alkotásokkal a hitközség nehéz időkben végzett nagy és maradandó munkát.

Vértess Emil elnök a főtitkár jelentéséhez hozzáfűzte, hogy az építkezések immár mind át vannak adva rendeltetésüknek, de a mai időkbe való tekintettel a hitközség előjárósága kerülte a felavatással járó nagyobb ünnepeket.

Stern Samu hitközségi elnök szólalt fel ezután s rámutatott arra, hogy az építési program megvalósítása oly alkotása a pesti zsidóságnak, amellyel örök emléket állított e kornak. Meleg szavakkal méltatta ezután dr. Glücksthal elnökhelyettes szerepét, aki mint az építészeti bizottság elnöke, az egész munkálatok irányítója volt és ugyancsak méltó elismeréssel adózott Vértess Emil gazdasági előjárónak, aki a program végrehajtásában oroszlanrészt vállalt. De az egész műszaki

bizottság kivételét a munkában s ő épp ezért indítatva érzi magát, hogy a bizottság tagjainak a hitközség legközelebbi közgyűlésén szavazzasson köszönetet, mert a bizottság tagjai megérdemlik, hogy munkájuk a hitközség közgyűlésének jegyzőkönyvében is meg legyen örökítve. Végül méltatta az elnök a nagy építési alkotásokat, amelyek hivatva vannak arra, hogy kifele is méltó megbecsülést biztosítsanak a magyar zsidóságnak.

Dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes mondtott köszönetet a kitüntető méltató szavakért s rámutatott arra, hogy mily nagy munkának eredménye az az épülettömb, amely az építkezési program keretében megvalósult s amely valóban nemcsak idehaza, de külföldön is hirdetheti korunk áldozatkészességét és alkotó erejét.

Berger Dezső építész a műszaki bizottság nevében méltatta Stern elnöknek, dr. Glücksthal elnökhelyettesnek és Vértess előjárónak kiváló érdemeit. Az új építési alkotások a zsidóság alkotó erejét dokumentálják és büszkeségére szolgálhatnak mindazoknak, akik e munkában részt vettek.

Sterk Izidor építész a tervező építészek érdemeit méltatta, majd Bánó Dezső előjáró helyettes szólalt fel és rámutatott arra, hogy a fővárosnak e gyönyörű új reprezentatív alkotásait, amelyeket a hitközség létesített, bele kell vonni az idegenforgalmi akcióba s fel kell hívni az itt járó idegenek figyelmét rájuk.

Faragó Ferenc az építészek és tervezők nevében mondtott köszönetet az építészeti bizottságnak és elnökének, dr. Glücksthal Samunak, végül Vértess Emil előjáró foglaltatta az ülés jegyzőkönyvébe az egyetemes köszönetet mindazok részére, akik e munkában résztvettek s arra kérte a műszaki bizottságot, hogy továbbra is maradjon buzgó munkatársa a gazdasági ügyosztálynak, amelynek szüksége van mindenkor a műszaki bizottság szakavatott tanácsaira.

Nem kerül pénzébe

arányban fejlődtek a rádiók, látogasson meg. Szívesen bemutadjuk az idei szezon újdonságait.

CHMURA

Ha érdekli, milyen óriási

IV., Ferenciek-tere 2 és V., Tisza István-u. 5

Gyöngyszemek a talmudból és a midrásból

Írja: Szabolcsi Lajos

Aki vasárnap született: egész ember lesz. Vagy egészen jó, vagy teljesen rossz. Mert ezen a napon született a világosság és született a sötétség.

Aki hétfőn született, haragos természetű lesz. Mert ezen a napon repesztette szét az Ur a tengereket: és ő is különálló és elkülönülő természetű lesz.

Aki kedden született, gazdag lesz és buja, — mint a fű, melyet a harmadik napon teremtetett az Ur.

Aki szerdán született, bölcs és gyógyó lesz, mint a Nap és Hold, melyeket ekkor aggatott az Égre a Mindenható.

Aki csütörtökön született, jóteknő lesz: mert az ötödik nap a jóság napja. A szelid halakat és a madarakat az ötödik napon teremtetette az Isten és az ő jósága szerzi meg nekik a mindennapi eleséget.

Aki pénteken született, vallásos lesz és Istenfélő, mert az a hatodik nap, mely már bevezeti a szent szombatot.

De aki szombaton született, az szent és nagy ember lesz, mint ahogy a hetedik nap szent és nagy nap. De az szombaton is fog meghalni, mert mikor született, miatta megszegették a saboszt...

Igy volt ez megírva Jósua ben Lévi esodálatos könyvében.

*

A zsidók nem félnek a csillagok bűvös hatalmától és nem adnak semmit a jóslatokra.

... Rabbi Akibának megjósolták a kaldeus csillagászok, hogy leányát esküvője napján fogja megmarni, halálra, egy kigyó. És eljött az esküvő napja...

Mielőtt a baldachin alá lépett volna a menyasszony, leesett egy hajtűje. Lehajolt, felvette és beleszurta a falba. Másnap kihuzta a tűt és ime: egy halott kigyó volt rácsavarodva; mikor a tű a falba hatolt, kiszurta a leskelődő kigyó szemét.

Rabbi Akiba pedig kérdőre vonta leányát, mondván:

— Nem történt-e valami különös veled a tegnapi napon?

— Történt, apám. Az esküvőm előtti éjszakán valaki zörgetett az ab-

lakomon. Szegény, öregember volt: enni kért. Körülnéztem: senki sem volt, aki szegénnyel foglalkozhatott volna. Akkor én odaadtam neki az én estebédemet...

Rabbi Akiba pedig így kiáltott fel: — *Cedoko taccil mimoveth!* A jóteknőség megment a haláltól! Lesett rád a jóslat, a csillagok hatalma, a pusztulás: de te megváltoztattad a sorodat, leányom...

*

Nincs nagyobb áldás, mint a jó és bölcs agastyán. Ő az, aki előtt fel kell kelned ültödből, kinek tanácsát ki kell kérned és meg kell fogadnod.

De van egy fajta az öregeknek, melytől őrizzed. Ez a *Zokén mamre*, a pártutó öreg. Mindent lebecsülni, mindent szidni, mindenért zsémbeskedni, szembeszállni a többiekkel, csak azért, mert ő öreg — az ilyet hajtsd ki a küszöbön és zárd le mögötte az ajtót.

*

Igen, jó a népszerűség. De nem arra való, hogy eltedd, mint az óbort.

Aki az automobilt feltalálta Új zsidó szobor Bécsben

Bécsben, a Ressel-Parkban, a technikai főiskola és a Karlsplatz között október 15-én szobrot emeltek Sigfried Marcusnak, az automobil zsidóhitű feltalálójának. Az ünnepi beszédet a kereskedelmi miniszter tartotta. A zsidó hitközség az ünnepségen nem vehetett részt, mert a leleplezés éppen szombati napra esett.

Érdekes és regényes életpályának az emléket őrzi ez a legújabb bécsi szobor. Sigfried Marcus, aki 1831-ben Mecklenburg-Schwerin hercegségben, *Malchinban* született, a forradalom évében, 1848-ban, a *Siemens és Halske* céghez került. Részt vett az első táviró felállításában a munkájában, amelyet Berlin és Magdeburg között helyeztek el. 1852-ben Bécsbe költözött, ahol élete végéig lakott. Megszerezte az osztrák állampolgárságot és ettől fogva egész életét a találmányoknak szentelte. Evente többször megjelent a szabadalmi hivatalban, ahol a legkülönbözőbb találmányokra kérte meg a szabadalmat. Megjavította a gőzkazánok biztosító szelepét, újfajta elektromos induktort, lábori telegráfkészüléket talált ki, de az ilylmpán kívül talán legérdekesebb találmánya volt 1875-ben a *magától járó kocsi*, amelynek konstruktív alapvonásai teljesen megfelelnek a vízhűtéses és elektromos gyújtású későbbi automobillnak.

Marcus már 1864-ben, a bécsi katonai gyakorlóterén, kezdte meg a maga kísérleteit, felferve az éjszaka csendjét a lovak nélkül szaladó kocsi pokoli lármájával. A kis emberke, aki III. Napoleon módjára hordta a szakállát, ott futkározott a puffogó kocsi körül. Majd a Mariahilferstrasseról a Práterig próbakocsizást is akart tenni, de a

Hanem arra, hogy odadobd, mikor igaz ügyet kell szolgálnod. Ne félj, ne ijedj meg: dobd oda a nevedet, a híredet: dobd oda, ha káromolnak és ha szidalmaznak is.

Dobd oda. Visszajön, megerősödve, megnagyobbodva.

*

Három betű a héber ábécében:

Nun, szamech, ajin.

Értelmük egy régi orvosi tanács:

Nun (a hal),

szamo (orvosság),

ajin (a szemeknek).

*

A gyermekek felnevelése: ez mindennél több. Több a gyásznál, a halálnál is.

Mikor Rabbi Tarfón eltemette feleségét: odakünn a temetőben felvetette könnyező szemét és meglátta volt a halott asszony hajadon nővérét.

— Menj... — mondotta a mester — menj az én házamba, kérlek, menj máris... és neveld fel a te nővéred gyermekeit...

megvadult tömeg megijedt az ide-oda káczó kocsitól, mely egyszer egy lámpaszlopot fenyegetett feldöntéssel, majd egy kirkat irányába szaladt. Három hónappal később újabb próbautazást akart tenni a feltaláló, ekkor azonban a hatóság tiltotta be ezt a folytonos „esendháborítást”, mely a közönség nyugalmaát állandóan zavarja.

Az álmodó lelkű feltaláló ezektől az akadályoktól visszariadva, nem is folytatta tovább az automobil propagandáját és nagyon meg volt lepve, amikor 1886-ban Karl Friedrich Benz Mannheim utcáin ugyanilyen kocsival végighajtott és amikor 1890-ben megalapították a *Daimler-motor* társaságot, mely az ő találmányát megvalósította és hatalmas vagyonokra is váltotta.

Minden külön értesítés helyett!

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a legjobb és legönfeladózóbb apa, após, nagypapa, testvér és rokon

Kohn Samu

kereskedelmi tanácsos

családjának szentelt jóságos és vallásos életének röviddel ezelőtt betöltött 75-ik évében, e hó 27-én kilehelte nemes lelkét, itthagya szeretett hozzátartozóit mély bánatban és örök gyászban.

Drága halottunkat október 30-án déli 12 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben helyeztük örök nyugalomra.

Emlékét soha el nem muló kegyelettel és szeretettel őrizzük.

Budapest, 1932. október 29.

Rona Iérj. Rotter Zsigmondné, Szerén Iérj. Manovill Alfrédné, Kun Mihály gyermekkei, Rotter Zsigmond, Krása Jenő, Manovill Alfréd

vejei, Krása János és Laci, Manovill Róbert és Lilly unokái,

Kohn József testvére.

Patkány, csér, mezel, csótány, ruzsintíró. Emberre, házon, tájálásra ártalmatlan. Hőszóró készítmény. Rátfüggő Laboratórium, Budapest, Murányi-utca 36. Tel.: 4. 315-86.

Anonymus
(Kassa):

Elvitték a Grün Móricot

Történet az új határ felől

Tavaszi szabadság boldogító gyönyörűsége ideje, mennyire várják édes, bizsergető napsugarakat a hideg tél foglyai! Szobába zárt, raboskodó emberek és a bilincset csörgető, szolgaságba görnyedő népek! A folyók ledobják magukról a halálosan fojtogató jégpáncélt s a fázó, dermedt lélek hamvai alatt felpárasodik az alvó tűz. Tavasz, te szent, csodás idő, a zsidóknak is te hoztad meg a megváltást Egyiptom homoksisivatagából, a meztelen hátakon pattogó korbácsütésektől... Elfelejtették-e évezredek után a késő unokák, hogy Isten és szabadság: egy. Minden időkre elválaszthatatlanul egy!...

★

Ezt a késő unokát Mórícnek hívták. Móríc! Hogy lebiggyed a szája némelyik embernek, ha ezt a szót hallja: „Móríc”. A Móríc csak akkor dicső név, ha Eszterházy viseli, de ha a Móríc véletlenül Grün, akkor... Istenem, milyen lehet egy Grün Móríc!... Mintha csak látná az ember: félszeg, gyáva, tutyimutyi, hangos szótól összeressen, örül a maga kis rongy életének, szóval... Grün Móríc. És ez mindent megmond.

Ilyennek gondolja az ember Mórícot s talán van is némi igazság benne. Az ősei a filiszteusokkal verekedtek, országot szereztek, neki mi maradt meg? Az esze, amely éles, mint a borotva, két fekete, csillogó szeme. És még valami. A szíve.

★

Móríc a magyar-cseh határon volt odahaza. Még gimnazista volt, amikor a házuk előtt robogtak el a portól lepelt autók, idegen nyelven beszélő urak, katonák ültek benne és csak úgy kutyafutásban megnézték a vidéket, hogy majd kijelölik, meddig ér Magyarország? Ántant katonatisztek voltak, jókedvűek, volt náluk mindig néhány üveg pezsgő és ha a faluban kiszálltak s Mórícék vendéglőjében terítették maguknak, fölverték a szobát széles jókedvükben, de cigánnyal sohase muzsikáltattak maguknak.

Azulán Csehország és Mórícék is beleestek az új birodalomba. A fiu egyetemre került, Prágába. Onnan járogatott haza vakációra. Még mindig palócosan beszélt magyarul és a cseh szóra alig állt a nyelve. Akadt ott magyar fiu Magyarországból, akikkel együtt tanult, együtt sónajtozott, reménykedett. Azok száműzöttek voltak, — ő nem és mégis, hogy el-elálmódzott velük, hogy egyszer majd vége lesz a lidércnyomásnak, megint nagy lesz Magyarország, úgy, mint régen... Furesa fiuk voltak: kikergettek őket s mégis minden izükkal hazavágyódtak, oda, ahol nem akarnak tudni róluk.

★

Pészachra hazajött Móríc is a szülőfalujába. A széder könnyben-mosolyban felolvadó hangulata belopódzott a szívébe. Eszébe jutott, hogy mint a Faraó rabszolgatartói a zsidókra, úgy vigyáznak a tányérsapkás cseh határőrök is a környékre, hogy valaki be ne tegye a lábát, nehogy valami konspirációt támasszanak az új cseh polgárok és összetráfiáljanak az országuton tul lakó magyarokkal. Minden magyar nóta, minden magyar jókedv nagy nagy, fájdalmas nyugalom. Pedig csak nemrég mult el március 15-ike. Mórícnek eszébe jutott az iskolai ünnepély, amikor piros-fehér-zöld kokárdát tűzött a kabátjára és sovány melléből viharosan fújta a Szózat-ot: Áldjon, vagy verjen sors keze... És a magyar irodalmi tanár beszélt nekik háborúról, győzelemről — a világháború kelős közepében jártak éppen — s Móríc is szorongva várta a diadal-napját...

Romantikus fiu volt és az is maradt. Miféle ügyvéd lesz belőle? — gondolta magában az apja, amint ránézett a hallgató fiura, aki félig öntudatlanul mondta utána az „Avodim ho-jinut”. A fiu arca sápadt volt s csak a vacsora vége felé szállt rá egy kis gyöngye pirosság, mikor az öregek unszolására ő is kiitta a pohár bort.

A gödölye nótája is elhangzott már. Vége volt a vacsorának. Az öregek gyöngéden megölelték egymást, pihenőre tértek, — reggel jókor elindulnak a templomba — de Móríc vette a kabátját, kalapját.

— Hová mérsz fiam? — kérdezte az öreg Grün.

— Egy kicsit levegőzni. Szép csendes este van odakinn, nincs hideg, járok egy keveset, azután hazajövök.

— Ne maradj kinn sokáig!

Móríc kezét esékolt az öregeknek s azzal elment. Ahogy a házuk kapujába kiért, egy magas fekete alakba majd beleütközött. A holdvilágnál ráismert. A tiszteletes ur volt.

— Szervusz Móríc, majd elgázoltál.

— Jó estét tiszteletes uram!

— Merre járkálsz ilyenkor?

— Egy kis esti sétára indultam.

— No, akkor velem jösz. Névnep van Kovácséknál, odaviszlek... No, csak ne szabódjál, tudom, husvétotok van, nem ki-nálunk semmivel, de azért elülhetsz velünk pár percig. Siessünk, már ugyis elkéstem.

S azzal — se szó, se beszéd — fogta Mórícot s vitte magával. Kovácséknál már javában állott a mulatság és a vendégek — csupa magyar ember — hol tréfás, hol érzékenyül pohárköszöntőkben ünnepelték a házigazdát és ittak arra a napra, amikor megint — magyarok lehetnek.

Móríc, aki nem nyult se ételhez, se italhoz, bármilyen jó szívvél kínálták is, megindult szívvél hallgatta a vendégek jókedvű tereferejét. Ez az — gondolta magában — ez az igazi magyar becsület, vendégszeretet, lovasgiasság. Lám mennyire magukhoz valónak, igaz, jó testvérnek érzik őt, a zsidó kocsmáros fiát. A patikus, a nyugalomra vonult öreg jegyző, a járási orvos, az egész magyar intelligencia, akik persze őt is ismerik, kicsi gyerekkorától fogva. Valami meleg hullám futott át a szíven, ahogy így ült a házigazda mellett, aki kertje legszebb almáit mindig odaadta neki, a csendes, illedelmes kis zsidó gyerekeknek. Szerette volna megölelni őket, vagy úgy asztalostul, vendégestül átrepülni velük a mondvaesinált határon Magyarországra és megmutatni a gyűlölet lovagjainak: Ide nézzetek! Így élünk mi együtt, békességgel, szeretetben, én, a zsidó fiu és ez a csomó kalvinista magyar ember, akik bennem is osztálytársukat, testvérüket látják...

Észre se vette: egy könnyesepp gördült ki a szeméből. A tiszteletes ur rácsapott a vállára és mosolyogva szólt hozzá:

— Ne lógasd a fejed, Móríc, inkább jobban tennéd, ha egy pohár bort innál velünk. Az ad erőt, pirosságot... No, jó, nem erőltetek, megigérem. Inkább iszom — helyetted. Az egészségedre! Derék gyerek voltál mindig, maradj az is, ameddig csak élsz! Aztán majd ha egyszer lagi lesz a Grünék portáján, én is ott leszek és mondom a rabbinus után az első tósztot.

A poharak összecsengtek s Móríc felé fordultak.

— Isten éltesen, Móríc — kiáltották.

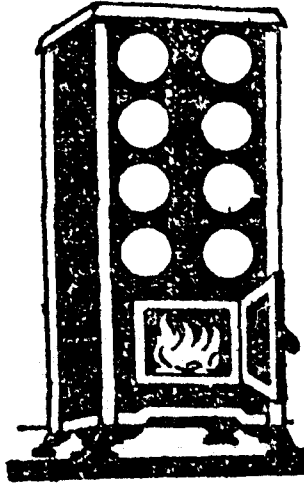
A diák hálás szemekkel nézett rájuk. Hogy

mi volt a tekintetében, azt csak azok tudhatták, akik nagyon, nagyon szeretnek valakit. Arra gondolt, hogy mivel bizonyíthatná be, mennyire egy szív, egy lélek velük.

De a tiszteletes ur már elemében volt s csapongó fantáziával új mezőkre vágatott.

— Hogy így magunk közt vagyunk, eszembe jut az öreg mese, amikor a kerítésen át be-

Fatüzezés terén vezet a világhírű
„ZEPHIR”-kályha 10 kg fűvel 1 fűt egy normál szobát 24 órán át, azaz barnaszénre a 2 aknas Rekord kályha tökéletesen fűt.

Ara 60 pengőtől
leszállítva
felszerelve.

Arjegyzeket ingyen
küld:

HÉBER kályha- és
tűzhelygyára,
Budapest,
Vilmos császár-ut 39.

(Hajós-u. sarok) Ugyanitt
az eladást mintaraktár.

ugrott egy oroszlan. Nagy volt a riadalom a baromfiak közt: a kakas ijedtében ráugrott a szamár hátára és eszevesztetten kukorékolni kezdett. Az oroszlanak inába szállt a bátorsága és megfutamodott. A szamár is vérszemet kapott s ordításával tullicitálta a kakast, mire az oroszlan is visszafordult és széltépte a szamarat. Hát barátain, a cseh füles se tudja, hogy azért nincs baja, mert a francia kakas kukorékol a hátán. De egyszer megjárhatja, abbizony...

Egyszerre dörömböztek az ajtón.

— Nyissátok ki, vagy betöröm!

A mulatozó, kacagó társaság elnémult az ablak alatt. Csendő, járőr, vagy valami hivatalos személy. A házigazda odalépett az ajtóhoz, elhuzta a lakatról a zárt. Egy cseh őrmester lépett be. Tört magyarsággal, de érthetően beszélt magyarul:

— Jó kedvük van az uraknak... De majd teszek róla... Valaki itt szidta a cseh államot, szamarat emlegetett. Ki volt az?

A vendégek zavartan néztek egymásra. Mi lesz ebből? Hazaárulási per, letartóztatás, börtön... Emberről emberek voltak, tudták, mit jelent, hónapszámra távolmaradni a földtől, a munkától...

Az őrmester gunyosan nézett végig rajtuk. — Szitkozódni, azt tudnak, de helyi ilani magukért, nem. Ez a magyar virtus...

A tiszteletes ur arcát előntötte a vér. Hol akart ugrani a helyéről, de karját lefogták. Móríc, aki mellette ült, keményen megszorította, aztán fölkelte helyéről és nyugodtan szemébe nézett az őrmesternek:

— Én mondtam!

— Ah, a Grün kocsmáros fia... Aki Prágában tanul, az aranyos Prágában, ahol a csehek tudományát szívja magába... Egy zsidó... Ez a hála...

A vendégek fölúztak Mórícra. A diák ott állott kiegvenesedve, büszkén és keményen nézett az őrmesterre.

— Igen, én mondtam... Nem tagadom, most sem, ezután sem... Tessék, mehetünk...

— Éppen jókor — nevetett az őrmester. — Ejfé! felé indul a vonat Pozsonyba. Majd

Konyha, elő- és leányszobaberendezések nagy választékban, mélyen leszállított árban WEBER-nél VIII., Baross-u. 9. és Bérkocsis-u. 13

magam kísérem be és átadom a vizsgálóbíró-nak. Jó lesz sietni.

— Csak haza akarnék szólni a szüleimhez. Elbucsuzni.

— Nincs idő rá! Gyerünk! Az urakat majd holnap hallgatjuk ki... Mindenki megkapja a magáét, nyugodtak lehetnek, de ez a zsidó ráfizet, annyit mondhatok. Előrel!

Móric kifelé indult. A tiszteletes ur felugrott és megölelte.

— Az Isten áldjon meg édes fiám... Magam megyek el az öregedhez, megvigasztalom őket, — sugta a fülébe.

— Elég volt a bucsuzkodásból — förmedt rájuk az őrmester. — Aztán kiszólt a tornácra várakozó legényeknek:

— Siessetek haza és fogjatok be a kocsiba. A vasutra megyünk.

Kint a két csendőrszöcsköt a bokáját és eldobogott. Az őrmester visszafordult:

— Marst egy-kettőre, nagy magyar hazafit! Már várnak ránk... Aztán majd megírják a pesti lapok, hogy egy zsidó gyerek üti a mellét és börtönbe megy a magyar szóért...

— Nem bánom — felelte a fiú — bánjanak velem, ahogy akarnak, irjanak rólam, ami tetszik, azt mondtam, amit mondtam. Nekem ma ünnepem van. Szabadságünnep, ha börtönbe visznek is... Lesz még egyszer más világ is... Az lesz csak az igazi ünnep... Több mondanivalóm nincs...

Az őrmester dühös haraggal vágta be maga mögött az ajtót a vitte magával a foglyot.

Az emberek némán néztek utánuk. Aztán fölkeltek a tiszteletes és halkan megszólalt:

— Isten velünk! Én átmegyek a Grün szomszédhoz és megmondom neki...

A szava elcsuklott és alig tudta folytatni:

— Elmondom neki, hogy elvitték a Móricot... A mi gyerekünket...

A Rombach-utcai templom ügye

I.

Válasz Stern Sándor urnak, a Budapest-Lipótvárosi Imaház Egyesület Elnökének.

Kedves Barátom!

Az Egyenlőség folyó évi október 29-iki számában „Helyet a fiatal nemzedéknek is” cím alatt megjelent közleményre óhajtok válaszolni. Azt hiszem, e cikket mások sugalmazták. Elismerem, mert kétségen kívül áll, hogy a képviselőtestületi tagok, nemcsak a saját körzetüknek, hanem az összes hitközségi ügyeknek bírálói lehetnek, de talán az ildomosság megkívánja, amikor minden templomkörzet élén tiszteletreméltó és az illető körzet vagy templom ügyeit szívükben hordó tagok állanak, hogy akkor ne legyünk pápák a pápánál és ne bírálgassunk esetleg egyoldalúan kialakult vélemény alapján. — Ön, kedves Stern barátom, valóban dicséretreméltó tevékenységet fejt ki körzeti temploma érdekében, de tessék meggyőződve lenni, hogy a Rombach-utcai templomnak is vannak oszlopos tagjai, előjárói, akiket a Hitközséghez, és annak intézményeihez szeretet fűz, és akik mindenkor megtalálják az utat és módot, mindazt, ami bírálatra szorul, illetékes helyen hangoztatni és a lehetőséghez képest orvosoltatni. Ön egyebek között visszapillantást vet a Rombach-utcai templom fénykorára, de figyelmen kívül hagyja, hogy tulajdonképpen honnan származnak azok a bajok, melyeket Ön észlelni vél. Megmondom őszintén, a bajok gazdasági természetűek. A Hitközség mai nehéz pénzügyi helyzete, ugy-

szint a Rombach-utcai templomlátogatóknak a súlyos gazdasági viszonyok által tetemesen csökkent áldozatkészsége folytán nem támaszthatunk ezidőszerint igényeket, de a legkevesebb, amit szabad követelnünk és amelyért azt, amit áldozni tudunk, áldozzuk is, hogy e templom tradíciója, szelleme változatlanul megmaradjon, nem pedig, mint Ön, kedves Barátom, nyomatékkal kiemeli, hogy oda változatos és friss szellem vonuljon be. Akik az utóbbit kívánják, azok amúgy is megtalálják azt a Hitközség egyik-másik templomában, mi viszont, konzervatív zsidóság, a bennünk gyökeredző áhitat és vallási érzelemtől vezérelve, teljes mértékben megtaláljuk a lelki kielégülést templomunk jelenlegi tradicionális szellemében, és azok iránt, akik itt magasztos hívást fejtenek ki, ugyancsak szeretettel viseltetünk.

Öszinte hiva:

Radó Bernát.

II.

Kedves Hittestvéremnek: Radó Bernát urnak.

A fenti közleménynek az a beállítása, mely szerint a megjelent cikk másnak sugalmazására íratott, merőben téves, mert én mindenkor csak a saját álláspontomat és véleményemet rögzítem le.

Ha az Egyenlőség hasábjai e pillanatban azt a célt szolgálják, hogy e kérdésben tisztán lássunk, úgy kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a Rombach-utcai templom igen tisztelt előjáróinak nagybecsülése mellett sem zárkozom el attól, hogy — a hitközség egyetemes érdekeit szem előtt tartva — véleményemnek mindenkor és mindenütt kifejezést adjak, mert erre, mint képviselőtestületi tag, de mint egyik körzet exponense, kötelezve is vagyok. — Nem osztom azt a nézetet, hogy éppen csak a Rombach-templomban vált érezhetővé a gazdasági krízis és hogy ezt a képet tükrözi most vissza a templom, mert ha megnézzük többi templomainkat, úgy láthatjuk, hogy ott merőben más kép tárul elénk.

Téves az a beállítás, hogy én a tradíció rovására kívánok friss szellemet. — Aki az én mentalitásomat ismeri, az nem is gondolhat erre, de a tradíció, konzervatizmus és a mai helyzet mellett feltétlenül kívánatos a felfrissülés.

Csodálom, hogy ezt oly módon, minőre én egyáltalában nem szolgáltattam okot és alapot, az igen tisztelt Főtisztelendő ur a szószékre vitte és ezért természetes, hogy kénytelen vagyok és leszek mindenkor az én álláspontomnak is hangot adni.

A cikkben foglaltakat egyébként ma is teljes terjedelmükben és egész tartalmukban fenntartom.

Hittestvéri szívélyes üdvözléssel

Öszinte hiva:

Stern Sándor,

A Budapest-Lipótvárosi Imaház-Egyesület elnöke.

— A MIEFHOE közgyűlése. A Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete 1932 okt. 30-án tartotta tisztújító közgyűlését. Jász Imre elnöki megnyitója után dr. Csörgő Hugó üdvözölte az egyesületet a Pesti Izr. Hitközség nevében, majd dr. Deutsch Ernő, az Omike alelnöke, dr. Weiller Ernő ügyvezető-elnök és Székely Dezső, a Diákolthoz elnöke szólaltak fel. A közgyűlés táviratilag üdvözölte dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tagot, az Omike jelenleg Párisban tartózkodó elnökét. A napirend tárgyalása után az 1932—33. egyesületi évre a következő tisztikart választották meg: Elnök Jász Imre, társelnökök: dr. Boros István, Rosenberg István és Strasser Pál; alelnökök: Berger Imre és Hirsch Andor; főtitkár: Tinár Mihály; főellenőr: dr. Reich Béla; főpénztáros: Lichtenstein Zoltán; főjegyző: Deutsch Gábor.

A vidéki zsidóság és a reform

Ismét egy előkelő idegen, lady Montague képében, kopogtatott templomunk ajtaján. De ez a kopogtatás annyira nem volt halk és annyira nem volt diszkrét, hogy mi, vidéken élő magyar zsidók szinte hallani véltük a nem várt idegen indiszkrét és nem kecses női topánkáinak, hanem világjáró bocskorainak templomunk boltíves, csendes csarnokában diszharmonikusan hallatszódását.

Stern Samu, Hevesi és Groszmann főrabbi, Dési Géza, Szabolcsi Lajos és a többi illetékesek már a tél folyamán, a reformerek zászlóbontásánál felemelték tiltakozó szavukat, így hát érthetetlen egyik lapban a lady-vel kapcsolatos interjú, melyben a lady a legnagyobb elragadtatás hangján szól, hogy a dohányutcai templomban tett látogatásakor „Stern Samu hitk. elnök szeretetreméltó és előzékeny fogadtatása nagyon kellemesen érintette.”

Hát kedves lady Montague, én megsugom kegyednek, ne hogy félreértésre adjon alkalommal, hogy ez az úgynevezett előzékeny fogadtatás egy előkelő és tetőtől talpig gavallér ur kötelező udvariassága volt egy messze idegenből jött művelt hölgygyel szemben, semmiesetre sem szólt a nagynevű hitközségi elnök kedvessége a vallást reformálni akaró vendégnek.

Ezt azért tartom kötelességemnek kijelenteni, mert a cikk beállítása a lady fogadtatásával kapcsolatban olyan, mintha Stern Samu elnök éppen az előkelő hölgyet várta volna, hogy a dohányutcai templom liturgiáját segítségével megváltoztassa.

És hogy éppen a dohányutcai templomban végighallgatott istentisztelet az, mely még jobban megérlette a ladyben a vallásreformáció szükségességét, mondja tovább az újságcikk. Nevetnünk kellene az ilyen naiv kijelentéseken, ha nem volna a téma halálosan komoly.

Mert, sajnos, az előkelő idegenek ok nélkül bálványozása nálunk oly nagy, hogy sokszor a tárgyilagosságot is félredobják, hogy a lady Montague-oknak hódoljanak.

Most, amikor a legnagyobb szükség van a zsidóság összekovácsolására, nem engedünk szárnypróbálgatásokkal éket verni sorainkba és Frau Professor Margarethe Goldstein-nak, valamint lady Lily Montague-nak azt üzenjük, hogy a mi mosolyunk és előzékenységünk a művelt, előkelő hölgyeknek, de semmi körülmények között sem a hivatalos és avatatlan vallásreformátoroknak szól.

Landau József,

a falabányai hitvédelmi szövetség elnöke.

Öz. Urbán Sámuelné szül. Bruder Róza, gyermekei Dr. Vass Oszkárné szül. Urbán Tilda, Nagel Ernőné szül. Urbán Irén, dentai Gomperz Ervinné szül. Urbán Erna nevében is mélyes fájdalommal jelenti az elviselhetetlen csapást, hogy drága emléke férje

URBÁN SÁMUEL ÚR

folyó hó 30-án hosszú, türelemmel viselt betegség után elhunyt.

A legjobb férjet, a legönfeláldozóbb apát veszítettük el a meghalodogultban, kinek példaadó munkás élete eszménykép gyanánt kergette előttünk.

Az elhunytat november hó 1-én déli 12 órakor a rákoskeresztúri izraelita temetőben temettük.

Mélyes fájdalomunkban osztoznak: Nagel Killy, Nagel Tamás, Gomperz János unokái Dr. Vass Oszkár, dentai Gomperz Ervin vejei, Urbán Adolf és neje, öz. Neuhauz Béláné testvérei, Steiner Rudolf, többévtizedes munkatársa, Altstädter Matyi odaadó hűséges ápolója és a kiterjedt rokonság. Részvételátogatások szíves mellőzését kérjük.

Budapest, 1932 október hó 30.

Vigyázzon

ho y türd jebe csakla engersöl as szibálat
fennyöl tar almaná wajadi

PILAVIN-T

tegyen. Ára mindenütt 40 fillér

Dr. Schlesinger Sámuel debreceni főrabbi:

A Tóra vége, a Tóra kezdete

(Szimchasz-Tórai gondolatok)

Szentséges Tóránknak ma befejezett végső szavait a kezdetéhez fűzni és az így nyert gondolatok között összhangzatos érteleme hozni, képezi feladatunkat. Mint „a tóra völegénye”; menyasszonyi gyűrűt kell adnom, olyat, aminek a lezajlott ünnep lúdvájának karikái, amelyek magából a pálmagally anyagából készülnek; magának, a tórának aranyeszméiből, ezüstigazságúiból ötvözik ma Izrael zsinagógáiban a sok „Böles Nathan” hármass gyűrűit, melyek mind eredetiek, mind igazak és varázserősek, hogy az égi boltos maga sem ismeri fel már csillogó-villogó ékszereinek legjobbját.

„Mert jó vételt adtam én el néktek, az én tórámat, a ti mátkátokat el ne hagyjátok” — mondá az Ur és a talmud példázza: Lám, minden adás-vevésnél rendszerint szomorú az eladó, a vevő pedig vidám, de Izrael arájának eljegyzési gyűrűjét örvendezve adta el szelleméből a Teremtő is és ujjongva fogadta vette meg tőle a kiválasztott nép, a völegény is.

Sok gondolat rejlik e példázatban, csak egy kis csorbaságot kell rajta elsimítanunk, mert nem egészen egybevágó a hasonlat két fele: hiszen a földi üzletkötésnél megértjük az eladó lehangozottságát, hogy esetleg egy kedvenc tárgyától megválni kénytelen és másnak a birtokába kerül, de kiengedi-e az Ur teljesen tulajdonjogából az ő dedelgetett tóráját? nem maradt-e meg mindéig Isten uja irásának? és nem olyan-e tanulóvevőinek minden áldott nap, mintha most menne érte a Szináj vásársátorába? nem olyan-e inkább Isten és Izrael viszonya a tóra tekintetében, mint a mester és tanítvány viszonya a szellemi öröklés területén? veszít-e valamit a tanuló a tudásából, ha még oly sokat ömledeztet is bölcsességéből a tanítványai lelkébe?

A felelet erre a rejtelmek Zohar-legendáiból kerül elő és a titkok systerő, olvasztó lángja egyben megforrasztja a varázsgyűrű egybefogó széleit is, előbb a kezdetén: Berésisz, ahol a tóra beszámol a világ teremtéséről, én résisz elő tóra, hogy nem „kezdetben teremté Isten az eget és a földet, hanem: „a kezdettel”, ez pedig: a tóra, minden létező dolog eredete, az eszme, a Logos, az isteni bölcsesség. Mert a tóra — ugymond a Zohar — meg vala írva már évezredekkel a mindenség létrejötte előtt, mint böles Salamon példázza róla: „Mielőtt világ volt, a hegyek még nem születtek, még mikor semmi források nem voltak, földet, mezőket, a világ porának elejét még nem csinálta meg az Alkotó, az eget még nem készíté, a kerekseget fel nem ivelt még a mélységek színére, a felhőket nem erősíté meg, a tengerek határait nem szabá meg, már én ott valék, mint kézműves és gyönyörűsége valék minden nap, játszadozva előtte minden időben.”

De, ha megvolt a tóra ősidőktől, hogyan kerülhetett belé a vizözön, a néposzlás, az óságyak, Egyiptom és mind a történetek, melyek a későbbi korok fejleményei, eseményei? Értsd meg, hogy amelyekppen tohuwabohur volt azelőtt a szép világ is, azonképpen a tórától is csak a betűk voltak meg, melyek hiánytalanul kavargtak az isteni tűzírásban, rendetlen zűrzavarban, csak az Ur, a szerző tudott olvasni belőlük; majd azután, valahány esemény, történet erkölcsi értéke örök tanúságul és példaképül kínálkozott az örök nemzedékeknek, mindig egymáshoz simultak a betűk, szavakba kötődtek, mondatokká szövődtek, hogy az ember szentséges olvasmánya, bibliája legyen belőle.

És úgy, mint az őskor patriarchális elbeszéléseivel, úgy történt az igazságot, erkölcsöt, emberszeretetet, szombafot, ünnepeket, a tár-

sadalom és a későbbi államélet törvényeit meghatározó isteni parancsolatokkal, a micvókkal és tilalmakkal is: összevisszaságban lebegtek az írásjelek az égi király jogarán mindaddig, míg seregéstől a Szinájra szállott, ahová népét, Izraelt meghívá a tóra elfogadására, hirdetésére és terjesztésére, Vajár Jiszroel esz hakolosz „ott meglátta Izrael a hangokat”, mint világotrengető dörgések követte láncolatokba egymáshoz a betűk, szakadtak tagokba a szavak és amiből, esetleg Hammurábi kódexre, Babel törvénykönyve is lehetett volna, abból a tóra, a könyvek-könyve, Izrael és az egész emberiség hitének alapkönyve lett.

Megértjük ilyenén a zsoltáros dalát is Mózesnek egytűző hivatásáról: olichó temórom „felszállt a magasba, foglyot ejtettél”, mert, szinte bilincsekben hozta le a tórá, a szent betűk rabok lettek, láncrafűzve az értelem selgyszáláival, hogy soha többé egymástól el ne mozduljanak és megértjük már jobban a midras hasonlatát is az adásvételről, „mert mintha kikerült volna a tóra Isten jobbából”, az égi tűzírás földi törvénné lett és így maradt mindmáig leendő kol Jiszroel, egész Izrael szeméinek olvasható és érthető életeleméül.

Nemde, milyen észrevétlenül surrant, siklott a gyűrű kezdete a végbe, de azért, az arányosság kedvéért a befejezés felett sem vonulhatunk tova behunytt szemekkel, mert a tóra utolsó nyolc verse Mózes halálát írja le, amiért a talmud megjegyzi, hogy az egész tórá Isten mondta be Mózes tollába, de azt, hogy „Meghalt ott Mózes”, nem lehetett oly egyszerűen hűséges szolgájának irásába kény-

szerteni, tehát mikáán veiloch... onnan kezdve — ugymond — diktálta az Ur és Mózes írta könnyesen.

Nem csoda, hogy a commentátorok sokat bajlódnak a talmud e kritikáján, mert a felelet sehogysem oldja meg a nehézséget, hogy Mózes maga írta volna meg, még ha patakzó könnyei között is, a maga beállott halálát! Amde, a kifejtettek során, igen egyszerű értelmet kap e tétel, csak azt kell tudnunk, hogy a talmud nyelve nem a héber, hanem az arameus, már pedig a demá szó nem könnyet jelent az ő nyelvükön, hanem: keveredést, elegyedettséget.

Amikor tehát a tóra vége következett, beállt újból berésisz „a kezdet” helyzete, hogy Isten megíratta Mózesrel a mester halálát, de bedemá, rejtelmes, zavaros, csak az Ur előtt világos betűösszevisszaságban, csak amikor a Nébó ismeretlen sirja takarta valahol a halhatatlant: leendő kol Jiszroel berésisz, akkor világított meg egész Izrael szeméi előtt a világ kezdetéhez hasonló elfödött rejtély és egyben meglátták Isten jóságát is, aki maga temeté el Mózes az ő szent betűjomolygájának csokjába, sötét leplebe, hogy meg ne szomorítsa hűséges szolgáját.

És ez az isteni jóság, szeretet és könyörület az ő tórájának igazi arasság-gyűrűje, melyet nekünk eladott, hogy vigyázzunk e reá, csak azzal bizonyítjuk, hogy szereljük egymást, hogy támogatjuk, gyámolítjuk egymást, mint bölesünk mondják: kol humkajem nefes achasz... „aki egy lelket is életben tart Izraelben, olyan, mintha az egész világot mentené meg”. Ez hát a mi gyűrűnk, különösen a mi napjainkban, a hit igazságát, elsőségét bizonyító égi ékszer: leendő kol Jiszroel, minden egyes halálkodó, a porból, sárból fel-támasztott testvér Izraelben berésisz, egy új világ teremtéséről, egy új világ kezdetéről tesz tanúságot, a szeretet világáról, melynek megépítése a völegény Izrael kötelessége, hivatása...

Dr. Székely Albert:

Mezei Ernő regényes élete

Kevesen tudják, hogy Mezey Ernő 5 éves korában tifuszbba esett és betegsége után vesztette csak el hallását. Az újhelyi ősrégi Kesztenbaum zsidó iskolába járt és édesapám, néhai Singer Izrael volt a tanítója. Elénk eszű, okos szemű gyermek volt és édesapám észrevelte, hogy tanítás közben mindig az ajka mozgására néz és nehezen érti meg a magyarázatot. Iskola után is ott tartotta még, hogy a többi gyermekeknek a zaja ne zavarja a kisgyermek hallását s akkor egyszerű magyarázás vagy olvasás után mindent megtanult szóról-szóra, úgy az imádságokat, mint a bibliát. Egész életében hálás volt atyámnak ezért a tanításért.

Később, midőn a helybeli piarista gimnázium IV. osztályát — mert akkor itt még csak annyi volt — elvégezte és állandóan a könyveket falta, édesapja a vakációban beadta a nagyothalló gyermeket a helybeli Löwy-féle könyvkereskedésbe. Háttha megkedveli ezt a pályát. Meg is kedvelte annyira, hogy egyebet sem tett, mint reggeltől estig böngészte a könyveket. Egy este várjuk otthon a kis Ernőcskét, de nem jön. Tüvé tették érte az egész várost, nem volt található sehol. Reggel az öreg Löwy kinyitja a boltot s ott találja a kis Mezeyt egy, a boltból kölcsönvett taliszbba burkolva a reggeli imát mondva. Egész éjszakára ott felejtette magát és egy szál gyertya mellett végigolvasott egy csomó könyvet. Ez volt Mezey, a kisfiu.

*

A 80-as évek elején felkerültem Budapestre és néhanapján, — ha pénzem volt — bekerültem a Nagykorona-utca 13. sz. alatt levő tej-

csarnokba, ahol 10 krajcárért meg lehetett jól reggelizni. Ebben a házban lakott egy fél évszázadon keresztül Mezey Mór és egy szép kis szobácskában öccse, Ernő, kit én addig személyesen nem ösmertem. Többször észrevettem, hogy a kis tejesarnok egyik asztalánál egy idősebb ur ült, az asztalt telerakva ujságokkal és az illető még akkor is böngészte az ujságokat, amikor kávéját szűcsöli, sőt tovább olvas akkor is, amikor fizetésre kerül a sor, belenyul a zsebébe, kivessz egy forintot és leteszi az asztalra. Sohasem láttam, hogy abból egy fillért is visszakapott volna. Ellenben a tejesarnok egy másik szögletében egy gömbölyű márványasztal körül állandóan ott láttam reggelizni néhány diákgyereket, akik minden fizetés nélkül távoztak el onnan. Egyszer azután megkérdeztem a tulajdonostól, hogy mi az oka ennek a különös ellentétnek. Mire azt válaszolta, ne tessék senkinek sem mondani, mert azt nem szabad senkinek sem tudni, hogy az a jó bácsi ott Mezey Ernő, a már akkor híres hírlapíró, akinek azért nem adok soha vissza a forintból, mert ő fizeti mindennap azoknak a szegény diákgyerekeknek a reggelijét, akik pedig azt hiszik, hogy én adom nekik ingyen. Ez volt Mezey, a nemesszívű férfiú.

*

Atyai barátom, Szabolcsi Miksa, husvét ünnepén meghívott egy szédereztére. Több zsidó előkelőség között ott volt Mezey Ernő is és amidőn a boldogult Szabolcsi előadta a szédert, véletlenül odapillantottam Mezey Ernőre, aki buzgón olvasta a hágádát és könnyezett.

H I R E K

Eszébe juthatott gyermekkorra, amidőn még a régi Ujhelyben, családi körben ünnepelhette a szederestét. Eszébe juthatott a sok sanyaruság, amely a zsidókat ősidőktől fogva érte és az a nagy szabadságszeretel, mely benne is buzgott. Ez volt Mezey Ernő, a zsidó.

*

Itt volt Ujhelyben, amidőn meghallotta, hogy édesapám halálos betegen fekszik. Meglátogatta őt, aki boldog mosollyal ösmerte fel egykori kedvenc, most már nagyhirű tanítványát, akinek láthatólag jól esett, hogy megsimogatta a beteg arcát, galambbősz szakállát és lesóványodott, finom átlátszó kezeit. Este volt, én édesapám mellett maradtam, de Mezey Ernő megkért, hogy okvetlen keressem fel még a Központi kávéházban, mikor hazamegyek, hogy megtudja, hogy van öreg tanítója. Én már egész megfelejtkeztem a dologról, amidőn hajnal felé haza indultam és véletlenül megláttam, hogy világosság pislog ki a kávéházból. Betekintek, hát Ernő bácsi egyedül még mindig ott virrasztott a hirlapokkal telt asztalnál és várt, hogy hirt halljon beteg tanítójáról. Ez volt Mezey, a hálás tanítvány.

*

A „Symbolikus Nagypáholy“ nagy ünnepet ült. Dr. Mezey Mór nagymester 50 esztendő szabadszolgálati jubileumát ülte. Ezren és ezren az egész országból és külföldről gyűltek össze a Podmaniczky-utca 45. sz. alatti nagypáholy templomában, hogy jelen legyenek Mezey Mór fényes ünnepeltetésén. Ember ember hátán tolongott s egyszer csak a templomajtóban meghuzza valaki a kabátomat s ott áll mögöttem a kistermetű Ernő bácsi, aki bánatosan mondja nekem: könnyű nektek, mert ti mindent láttok és halltok, de én se nem hallok, se nem látom az én drága Mórca bátyámat. Megilletődve emeltük fel kettenhárman és úgy tartottuk az alacsonytermetű Ernő bácsit, hogy ha már nem hall, legalább láthassa az ő imádott, ünnepelt bátyját. Ez volt Mezey, a testvér.

*

Mezey Ernő cikkei kézzől-kézre kapdosták és olvasták Ujhelyben. Egyszer csak megdöbbenve olvasom mérges cikkét a Habsburgok és Ferenc József ellen, mert mindjárt láttam, hogy ebből baj lesz. El is ítélték előkelő befolyások és nagy érdemeinek elismerésével csak 1000 korona pénzbírságra. Ezidőben egyszer lent voltam Budapesten, felkerestem őt és némi szemrehányást tettem drága öreg barátomnak, hogy miért veszélyezteli személyes szabadságát? Mire azt felelte: „Eszembe jutott, hogy 1848—49 után az én drága Mórca bátyám is a Habsburgok miatt került a Neugebäudebe és egy kicsit megnyomtam a tollat. Csak sajnálom szegény Mórca bátyámat, hogy dupla fájdalmat okoztam neki, először, mert nagy, buzgó, javíthatatlan kormánypárti, másodsor pedig nem engem, hanem őt büntették meg, mert neki fog kelleni szegénynek kifizetni helyettem a pénzbüntetést, mert arra nekem egy luncut garasom sincs.“

A háború után meglátogattam engem Ujhelyben és én meginvitáltam őt szőlőmbe (akkor még volt). Tul volt már a 70-en, de mint a zerge, úgy szaladt fel a hegyre és boldogan élvezte a szőlő és erdő illatát és gyönyörködött a fenséges kilátásban. Kitért karjait és felkiáltott, mikor a messze Alföld felé tekintett. Istenem, milyen gyönyörű és mikor így körülnézve egyszerre csak meglátja Csehszlovákia közeli határát, elszomorodik, leroskad egy köre, fejét a tenyerébe hajtja, könny csordul a szeméből, összeszorítja ökleit és szomorúan, halkán mondja: „Nyomorult Trianon, mit csinált ebből a szegény országból!“ Ez volt Mezey, a magyar hazafi.

*

Aldás emlékére!

Küszöbön állnak a pesti Szentegylet tagfelvételei. Aki vallását szereti, tartisa kötelességének, hogy új tagnak jelentkezzen a Szentegyletben.

— Az ujonnan kinevezett zsidókórházi orvosok fogadalomtétel. A pesti izr. hitközség ujonnan kinevezett al- és segédorvosai vasárnap, október 30-án délből tették le ünnepélyesen a fogadalmat dr. Löw Sámueli kórházi bizottsági elnök kezébe. A fogadalomtétel ünnepélyes aktusánál megjelent Stern Samu hitközségi elnök, Frey Kálmán intézményügyi előjáró és Eppler Sándor főtitkár. A fogadalom szövegét Eppler Sándor főtitkár olvasta fel, majd a fogadalom letétele után Stern Samu hitközségi elnök intézett meleg üdvözlő szavakat az orvosokhoz s megemlékezve a közelmúltban lezajlott orvosi mozgalmakról, arra kérte az orvosokat, hogy a kórház, valamint a szegény betegek fontos érdekeit szem előtt tartva, ne üljenek fel zavart kéltő jelszavaknak s teljesítsék nemes hivatásukat a társadalom, a felekezet és a hitközség javára. Frey Kálmán intézményügyi előjáró üdvözölte ezután az ujonnan kinevezett orvosokat, majd azoknak nevében dr. Szilasi Jenő orvos mondott köszönetet a kinevezésért, hangoztatva, hogy minden erejükkel azon lesznek, hogy az előjáróság bizalmára méltóknak bizonyuljanak.

— Dembitz Gyula jubileuma. Október 29-én a Budapesti Kereskedelmi és Ipar-kamara disztermében az ország közgazdasági élete reprezentánsainak jelenlétében meleg ünneplésben részesítették Dembitz Gyula kormányfőtanácsost, az Elektromos Áramszolgáltató r.-t. elnök-igazgatóját abból az alkalomból, hogy 40 éve önálló iparosmester és 10 év óta elnöke a Műszerész- és Látszerész Ipartestületnek. Ez alkalomból dr. Fabinyi Tihamér kereskedelmi miniszter megleghangos levelet intézett az ünnepelthez és a diszülésen dr. Fritz Géza min. tanácsos által képviseltette magát, aki szokatlanul meleg hangon tolmácsolta a kereskedelmi miniszter jókívánásait és azzal az óhajjal fejezte be beszédét, hogy bár termelne a magyar föld sok Dembitz Gyulát, akkor könnyebben lenne áthidalható a nehéz gazdasági helyzet. Dr. Sipőcz Jenő polgármester a főváros képviselőjében tolmácsolta üdvözlését. Fehér Ferenc az Ipartestület nevében a hazai ötvösipar műremekét képező mester-avató serleget és az Ipartestület díszoklevelét nyújtotta át. Dr. Eber Antal kamarai elnök hosszabb beszédben méltatta Dembitz Gyula, mint a Kamara beltagjának működését. Felszólaltak még: Bittner János, dr. Boros András, Pásztor Béla, Dános László, Dobsa László, Lajta Rezső, Perlaky György, Thoma Frigyes, Tolnay Kornél, Irsay Eryin, Vadász József, Haverland Antal és sokan mások. A gyönyörű ünnepelésért Dembitz Gyula meghatott hangon mondott köszönetet. Dembitz Gyula melegsívű, hűség tagja felekezetünknek, aki körünkben is általános szeretetnek és tiszteletnek örvend.

— A német diáknyomor. Amint Berlinből jelentik, Albert Einstein professzor november 19-én a Prinzregenten-Strasse zsinagógájában, a berlini zsidó diáksegítő akció javára népszerű csillagászati előadást tart. Ezzel az előadással Einstein professzor

az ő kimagasló egyéniségét a legválságosabb időkben állítja a zsidóság és a zsidó diákakció szolgálatába. A berlini zsidó diáknyomor évről évre nő és már most is több száz segélykérőny fekszik a bizottság előtt. November 13-án Heinrich Mann fog előadni a reformzsinagógában és ez lesz az első eset, amikor egy nemzsidó vallású európai kitűnőség lép fel a berlini zsinagóga szónoki emelvényére.

— Tauber is. Tauber Richard kamara-énekes legutóbb a gráci operaházban vendégszerepelt. Ezt megelőzően egy hangversenyen akart fellépni, amelyen háromezer hallgató vett részt. Mikor a tömeghez néhány szót akart intézni, egyszerre a legélesebb antiszemita felkiáltások hangzottak fel: „Halál a zsidóknak! Ki a zsidóvall!“ Ötszáz hitlerista diák rágyújtott az antiszemita indulóra. Tauber hívei természetesen ellentüntetésbe fogtak. Végül is súlyos összeütközésre került a sor, a rendőrségnek kellett beavatkoznia és husz embert elfogtak. Tauber négy rendőr kíséretében távozott el és ment az operaházba. Richard Tauber ugyan nem zsidóvallású, de zsidóktól származik. Atyja, aki Chemnitzben volt intendáns, huszonöt évvel ezelőtt tért ki a zsidó hitből. Tauber környezetében természetesen azt hangoztatják, hogy sem ő, sem az apja nem származtak zsidóktól.

— Az antiszemizmizmus atyja. Most fogja ünnepelni nyolcvanadik születésnapját Teodor Fritsch, a német antiszemizmizmus atyja. Ő alapította Leipzigben az antiszemita Hammer könyvkiadó vállalatot és „A zsidókérdés kézikönyve“ című könyve, mely a gyűlöletnek valóságos lexikona, most érte el a 31-ik kiadást. Ennek a könyvnek az ígért szívtá magába fiatalokában Adolf Hitler, aki Fritschnek a ténitáit most a gyakorlati életbe ülteti át.

— Népszerű egészségügyi filmbemutattással szolgált Deutsch Ernő kórházi főorvos az „Országos izraelita siketnéma intézet“, a MIKÉFE és MINOSZ növendékeinek a társadalomegészségügyi intézett disztermében. Deutsch Ernő a fertőző betegségek megelőzése, felismerése és gyógyításáról tartott magas színvonalú előadást, majd három felettel tanulságos filmet mutatott be. A 200 főnyi hallgatóság nagy élvezettel hallgatta és nézte végig az előadást és bemutatást.

— Nagy hitközségi vacsora lesz november 17-én. A pesti hitközség templomkörzetei a Goldmark-teremben november 17-én este 8 órakor rendezik első közvacsoráikat. A háromszáz személyes vacsora alkalmából Stern Samu elnök részletesen fog nyilatkozni a budapesti zsidóság és a magyar zsidóság függő nagy kérdéseiről. Az egész fővárosi zsidóság rendkívüli érdeklődése előzi meg ezt a manifesztációt.

Orth. tarhonya garatált 2 tojásos Ogg lisztből kóser. makol gyárunkból készített kaphatól 5 kg. mintacsomagot 4 P hektildé-e ellenében szállít Klein és Társa Első Makol Tarhonyagyár

Aki eddig nem jelentkezett a pesti Szentegylet tagjául, azonnal jelentse belépését: Pest Chevra Kadisa, Erzsébet-körut 26.

Dr. Nagy Béla és felesége Steiner Böske, Wolf Imre és felesége dr. Nagy Anna mint gyermekei, kis unokája Nagy Péter mind a maguk, mind az összes rokonok nevében fájdalomtól megtörve jelentik, hogy jóságos gondviselőjük

Nagy Mór

könyvnyomdatulajdonos

a pesti izr. hitközség képviselőtestületének tagja,

1932 november hó 1-én nemes lelkét visszaadta a Teremtőnek.

Földi maradványait 1932. november hó 3-án, csütörtökön délután három órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából kísértük utolsó útjára.

Budapest, 1932 november hó 2-án.

Drága emléke szívünkben örökké él!

Egészséges marad,

ha Pflavin-tablettákból készített tenyőfürdőt használ s annak tengersós s fénkövönatos gőzét inhálja. Egy Pflavin 2-3 inhalációra 40 fillér.

— Szarvason Meisels Henrik főrabbi vezetésével most alakult a szarvasi Saschevra egyesület, melynek szijumját minden évben Zajin adarkor tartják meg.

— A VII. kerületi Izr. Nőegylet és ifjúsági csoportja népkonyhája javára f. évi november 13-án, vasárnap délután 5 órai kezdettel a hitközség Goldmark-termében teadélutánt rendez.

— Napi száz ingyen ebéd. Október 29-én nyitotta meg ismét népkonyháját az V. ker. Izr. Nőegylet, melyen naponként száz szegény kap ebédet. Az ünnepélyes megnyitón megjelent dr. Blum Ödön előjáró, ki bevezető szavaiban köszönetét fejezte ki a Nőegylet tagjainak munkásságukért, majd dr. Hoffer Ármán körzeti rabbi megszegte az ünnepi kalácsot és elmondta a hagyományos kiddus átlást. Dr. Weisz Sámuel megemlékezett arról a nemes munkáról, melyet a Nőegylet a szegény hittestvérek megsegítése érdekében végez. A vendégek megjelenését Eichbaum Mór né, a Nőegylet elnöke köszönte meg, ki a bibliából merített gyönyörű hasonlattal mutatott rá arra a feladatra, melyet a Nőegylet magára vállalt, hogy a nyomorgó zsidó egzisztenciákon segítsen és kérte az egyesület barátait, hogy támogassák továbbra is a Nőegylet zsidó jövőmentő munkáját.

— Zsidó cserkészcsapat Szegeden. Ötödik éve már annak, hogy a Szegedi Zsidó Hitközség kebelében cserkészcsapat alakulása iránti erőteljes mozgalom indult meg, de a cserkészszövetség csak az elmúlt hetekben igazolta a szegedi zsidó cserkészalakulást, mint 598. számú Br. Jásika Miklós cserkészcsapatot. A csapat ünnepélyes fogadalmát október 30-án tartotta Szegeden a hitközség dísztermében. A cserkészszövetség képviselőiben vitéz Máriaföldy Márton kerületi elnök, dr. Fűr István kerületi titkár jelentek meg. Képviseltették magukat a 921. számú Venetiánai cserkészcsapat és a 310. számú Jókai cserkészcsapat, nemkülönben az összes szegedi cserkészcsapatok. A fogadalmat az ujonnan igazolt zsidó cserkészcsapatotól vitéz Máriaföldy Márton kerületi elnök vette ki, lelkes buzdító beszédet intézve a csapathoz. Utána dr. Biedl Samu hitk. elnök mondott nagy hatást kiváltó beszédet. A különböző cserkészcsapatok küldöttei, valamint a MIEFHOE képviselői üdvözölték ezután a csapatot, amelyet az ország minden részéből elárastottak szerencsekívánatokkal. A csapat délután 5 órakor műsoros táborúzet rendezett a hitközség dísztermében, amelyet zsúfolásig megtöltött az érdeklődő közönség. A csapat ének, zene, mókás jelenet, dalegyveleg, szavalat, kórus számai nagyon tetszettek a megjelenteknek. Dr. Frenkel Jenő rabbi buzdító beszéde, amelyben egyuttal kidomborította azokat az elismerésre méltó érdemeket, amelyeket a csapat parancsnoka, Hoffmann Pál eddigi kitartó és avatott munkásságával szerzett, azokra a kötelességekre hívta fel a lelkes fiúk figyelmét, amelyeket a haza és a vallás kíván meg minden derék és jóra való zsidó cserkésztől. Hoffmann Pál beszéde zárta be a gyönyörűen sikerült és emlékeztető ünnepséget.

Álmatlan éjszakái nem lesznek, ha fürdőjébe tengersót és fenyőkivonatot tartalmazó Pilavint tesz.

Váci korzón is megemlékeznek az

Százával jelentkeznek hittestvéreink a Pesti Chevra Kadisa új tagjaival. Minden fővárosi zsidónak erkölcsi kötelessége, hogy belépjen a Szentegyletbe!

— Segédorvosi kinevezés. A pesti izr. hitközség előjárósága az ujonnan kinevezett orvosok sorában legutóbbi ülésen pótlóan dr. Halász Gézát a zsidókórház gégeészeti osztályán segédorvossá nevezte ki. A kinevezés egy évi tartamra szól.

— Helyreigazítás. „Szimchasz tóra Cegléd” című múlt heti hírünkől tévedésből kimaradt a hitközség nagyérdemű elnökének, dr. Halász Mártonnak neve, aki magas szárnyalású beszédet tartott az ünnepélyen.

— Vendégszónoklat. A miskolci Machziké Hadasz imaházában Schwartz Ábrahám színyerváraljai főrabbi nagyszabású hitszónoklatot tartott.

— Gyászgyűlés Mezei Ernő emlékére. A sátoraljai helyi statusquo izr. hitközség dísztermében nagy közönség jelenlétében tartatott meg a requiem Mezei Ernőért. Dr. Róth elnök szép megnyitóbeszédében jelentette, hogy a hitközséget Székely Ferenc és a chevra kadisát dr. Friedlieber főorvos képviselték a temetésen. Róth Sámuel főrabbi zsidó vallási szempontból emlékezett meg az elhunytól, azután a kántor az „él molé rachmim”-ot énekelte. Az emlékbeszédek, melyeket a hitközség színe-java mély megilletődéssel hallgatott végig, dr. Reichard Salamon és dr. Székely Albert tartották.

— A debreceni zsidó főiskolai hallgatók tisztújító közgyűlése. A debreceni MIEFHOE főiskolai hallgatók csoportja október 24-én tartotta tisztújító közgyűlését. A páratlan érdeklődés mellett lezajlott közgyűlésen az 1932—33-ik évre a következő tisztikart választották meg: Elnök: Bárdos György, al-elnökök: Gonda László és Ardó Sándor, főtitkár: Sámuel Jenő, titkár: Kádár Tibor, el-elnör Garfunkel József, jegyzők: Salamon Ödön és Gál György, könyvtáros: Berkovits József, pénztáros: Weinberger Sándor, ház-nagy: Práger Pál.

— A rabbi és a sátor. Kedves félreértést közölnek velünk Münchenből, ahol az orthodox rabbi minden évben olyan hűségesen tartja meg a sátrak ünnepét, hogy nemesak az étkezéseket fogyasztja el a sátorban, hanem tekintet nélkül az időjárás viszontagságaira, az éjszakáit is ebben a lenge hajlékban tölti. Az ünnep egyik napján éppen hűvösebbre fordult az idő, amikor az emberek nem szívesen hagyják el a lakás védő falait. A rabbi azonban a sátor felé siet, ahol az ebéd várja. Eppen akkor lép be az udvarba egy koldus, aki észreveszi a rabbit. Kitérő regebben sok támogatást élvezett. Mely szájalom halja át a koldus hangját, amikor fejcsóválva és fájdalmas hangon így szólal meg: „Oh kedves doktor ur, hát már maga sem tudja megfizetni a házberét? No de azért nem kell mindjárt elbusulni. Hye nek a háziurak mindnyájan. Az engém is kitért levegőzni. Hát, bizony rossz időket élünk...”

— A budai Chevra Kadisa üdülőházában megkezdődtek a félévesek. A Zugligeti-ut 19. szám alatt (volt Semmering-penzió) f. évi szeptember hó 1-én megnyitott üdülőházában egy- és kétágyas szobák központi fűtéssel, hideg- és melegvízszolgáltatással, kitűnő rituális kosztal, állandó vagy rövidebb időre is mérsékelt áron lekötethetők. Orvosi felügyelet, nagy őspark, kitűnő levegő. Bővebbet a budai Chevra Kadisa titkári hivatalában, I. Vörmező-ut 16. Tel.: 527—18.

— Dr. Kúnos István orvos, a Pesti Izr. Hitközség kórháza v. belgyógyász alorvosa, rendelését V. József-tér 1. sz. alá helyezte át. Új telefonszám: 824—05.

— Szenvedő nőknél a természetes „Ferenc József” keserűvíz könnyű, erőlködés nélkül való belkiürülést idéz elő és ezáltal sok esetben rendkívül jótékony hatással van a beteg szervekre. A női betegségekre vonatkozó tudományos irodalom több megalkotója írja, hogy a Ferenc József víz kitűnő hatásáról a saját kísérletei alapján is alkalma volt meggyőződést szerezni. A Ferenc József keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A csengeri izraelita hitközség előjáróságának felkérésére Jungreis Arje (Lipót) rabbijelölt, a nagytehetségű s nagytudású csengeri főrabbinak fia, okt. 29-én az egész hitközség jelenlétében hitszónoklatot tartott. A fiatal rabbijelölt mély tartalma, magasszínvonalú beszédében a világ teremtését ékesszólással tett s emelkedett szavakkal fejtegette.

— A badeni Gutenbrunn-szanatórium a hozzáintéztet számos érdeklődésre lapunk utján feleli, hogy a sanatórium vendégei számlájukat a fennálló törvényes rendelkezések teljes tiszteletben tartásával Budapestben pengőben egyenlíthetik ki. E tekintetben a sanatórium igazgatósága szívesen szolgál bővebb felvilágosítással. Az intézet teljes üzemben van, szolgáltatása a régi, árai azonban összhangban vannak a mai viszonyokkal.

— A zloczowi szent... A Lemberg melletti Zloczow városkában most a legnagyobb részvét kísérté sirjába a zsidóságnak egy különös vértanúját. Ha más felekezeten élt volna, akkor most bizonyára szentté avatják Samuel Blochot, ezt az egyszerű galíciai zsidó proletárt, aki az elmúlt engesztelési napon, az imádság szent eksztázisában olyan fogadalmat tett, mely életébe került. Samuel Bloch azt a fogadalmat tette, hogy mindaddig, amíg az Örökkévaló nem küld megváltást a zsidóságra számra, megvon magától minden táplálékot. Tizenkét napig hősiesen állta az éhségstrájkot a törékeny beteg kis zloczowi zsidó, mikor agyvérzés támadta meg. Hozzá tartozói ekkor rábeszéléssel és könyörgéssel arra akarták rábírní, hogy most már szegje meg a fogadalmat, s azonban ezek után is hűségesen kitartott a vezeklésnek és szanyargatásnak ennél az emberfeletti módjánál. De a megváltás nem jött el... és október 25-én hajnalban a zloczowi szentet holtan találták a zsinagóga küszöbén...

Tivoli-mozgó, VI., Nagymező-u. 8. Telefon: 230—49. November 3-tól, csütörtöktől Ivan Mosjoukin első német beszélő világfilmje: „Sergeant X.” (Idégénlegió) 10 fejezetben. Trude von Molo, Peter Voss. „A haltás ember”. Hangos, izgalmas dráma, 9 felvonásban. Edward G. Robinson, Loretta Young. Hangos híradó. Előadások kezdete: köznapokon 4, 7 és 10. vasárnap 2 órától folytatódagasan! Az első előadás — vasárnap a 2 órai is — mérsékelt helyárakkal! Gyermek az első előadáson — tetszés szerinti helyre — 30 fillért fizetnek. Jegyelővétele egy órával az előadás megkezdése előtt, vasárnap délelőtt 11-től.

SIRKÖVEK ADLER J. sirkőraktárában
Budapest, VII., Károly-körut 7. és VII., Rombach-utca 4. szám.

Hasos: cipőapóval tisztított cipőket. Cipőüzletben, drogériákban, borkereskedésben kapható. Az új ERA-gyártmány.

Családi értesítő

HYMEN

Waller Olga urleány, Waller Hermann faterkeskedő leánya, Sátorajauhely és Frank Bernáth Budapest. jegyesek.

Schwarz Kálmán (Apc - Tiszacsege) és Schwarz Lili (Debrecen) 1932 november 6-án tartják esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Mancsi (Ujpest) Steiner Sándor (Gyömöre-Celldömölk) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr. Stern Sándor szentlőrinczkai orvos eljegyezte Schwarz Arankát Lőrinczkát.

Iczkovits Janka (Tótkomlós-Békéscsaba) és Katscher Jenő (Nyitra-Vycsapy) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

HÁZASSÁG

Róth Dániel és neje fia, Pál, Schwartz Rózi urleánnyal 1932 október 30-án Nagykárolyban házasságot kötött.

HALÁLOZÁS

Urbán Sámuel textilkereskedő október 30-án 77 éves korában Budapesten elhunyt. Halála a textilszakmában pótolhatatlan ürt hagyott, mert egyike volt azon keveseknek, akiket mindenki szeretett, aki mindenkin önzellenül segített és aki bátor, leikes szószólója volt érdeküknek és akinek nagy tudását és hozzáértését a legmagasabb körök is méltányolták és elismerték. Megtestesülése volt az igazi jó zsidónak, aki bőkezűen támogatta intézményeinket és rendkívül valóságos életet élt. Temetése nov. 1-én ment végbe a rákoskeresztúri temetőben, ahol a magasröptű gyászbeszédet Hevesi Simon vezetőfőrabbi tartotta, a gyászdalokat pedig Ábrahámson Manó főkantár énekelte szívbemarkolóan. Temetésén megjelentek: Borbás Lajos alelnök a Kereskedelmi Csarnok, Balkányi Kálmán az Omke részéről, a Szombathelyi Magyar Pamutipar Doktor Mórincég részéről Schwertner és Stegmüller igazgatók, Kammer Hugó vezérigazgató, Székely

Ferenc elnök, Vértes Emil, óbudai Freudiger Dávid és sokan mások. Urbán Sámuel feleségén kívül három gyermeke és az előkelő rokonság gyászolja.

Művészeti síremlékek Eichbaum Mórál, V., Pozsonyi-ut 1-3 (Margithidnál). Telefon 246-74.

Dr. Kohlbach Bertalan: Katona Nándor és a Magyar Zsidó Múzeum

Katona Nándornak 1918-ig az volt a szándéka, hogy Késmárk-nak hagyja képgyűjteményét, hogy szülőföldjének jusson a Katona Nándor Képtár.

Hogy Késmárk cseh lett, lemondott Katona e tervéről és oly feltétel alatt akarta a Magyar Zsidó Múzeumnak átadni a képeit, hogy külön termeket bocsát rendelkezésére. Szóltam erről Bánóczinak, Mezey Ferencnek, de tudtam, hogy az IMPT erre képtelen.

Tavaly a Köruton a Royal-szálló előtt találkoztam a Mesterrel. Megint előállt tervével, hogy képtárát a Magyar Zsidó Múzeumra hagyná. Kérdésére, hogy kivel kellene tárgyalni, legalkalmasabbnak dr. Hevesi Simon vezető főrabbit találtam, felkért, hogy én közvetítsek; megírtam dr. Hevesi vezető főrabbinak, hogy érintkezésbe lépjen Katona Nándorral.

Ha már most, ahogy Paál Jób érdekes cikkében olvasom, a család szétszórta akarja Katona képgyűjteményét, az egyenesen az elhunyt intenciója ellenes; együtt akarta tudni képeit. Szép, hogy Budapestre is gondol a család, de éppen úgy egyenesen Katona intenciója ellenes volna Poprád vagy Késmárk megajándékozása.

A Magyar Zsidó Múzeum vezetősége lépjen érintkezésbe az elhunyt Mester családjával; talán jut néhány Katona-képhez, ha már végrendelet nem intézkedik Katona Nándor-hagyatékról a Magyar Zsidó Múzeum javára!

Az idei őszi szenzációja a

SCHNUR-BUNDA

kiváló felső szövethől, a legdivatosabb mintákban, selymfényű könnyű nutriette béléssel, valódi opossum gallérral és opossum fazónnal

P 160

továbbá minden fajta nemes szőrmebundák a napi áraknál lényegesen olcsóbban kaphatók.

Téli és átmeneti kabátok, öltönyök minőségben, izlésben, árban utólagos lehetetlenek

SCHNUR HENRIK

ANGOL URISZABÓSÁGA ÉS KÜLÖNLEGES KÉSZÍTMÉNYŰ FÉRFIRUHA-ÁRUHÁZA

BUDAPEST, RÁKÓCZIÚT 15.

— A bécsi hitközség hivatalában a héten kitérésüket jelentették be Szász Antal Vince, született 1909-ben Baján és Kopstein Ödön, született 1907-ben Sopronban.

A szerkesztésért felelős Szabolcsi Lajos. Felelős kiadó: Gáspár Márk igazgató — Előfizetési árak: Egész évre 24 pengő, fél évre 12 pengő. Jugoszláviában egy évre 400 dinár. Romániában egy évre 800 lei. Amerikában egy évre 7 dollár. — Vezérképviselő Románia részére: „Pallas” lapterjesztő Cluj. — Nyomatott a Globus Nyomda Műintézet R-T. körforgógépein. Budapest VI. Aradi-u. & Nyomdaigazgató: Havas M.

APRÓHIRDETÉSEK.

Apróhirdetések előre fizetendők. Minden szó 20 fillér.

HÁZASSÁG

38 ÉVES jómegjelenésű özvegyember egy kis gyermekkel, vidéki városban jóforgalmu textilüzlet tulajdonosa, saját házzal elvenne jó családból való izr. urleányt vagy gyermektelen özvegyet, 28-32 évig megfelelő hozománnyal. Diszkrét részletes ajánlatok „Gyermekszerező” jelígre kiadójaválatba keretnek. 6344

VENTIMIGLIAI orvos feleségül venne intelligens 22-24 éves leányt „50 ezer P hozománnyal” jelígre a kiadóba. 6337

HÁZIASAN nevelt, 21 éves leányom részére keresek egy tisztességes, vallásos, hitközségnél biztos állásban lévő magyar állampolgárságú fiatalembert, vagy aki vidéken kántor metéző állást elvállalna. Hozománnyal adok 4000 pengőt. Ajánlatok „Boldog jövő 21” az Egyenlőség kiadójába. 8471

TÁRSASÁGBELI legdiszkrétebb házasságközvetítés Doctorné. Rákóczi-ut halvány 11 20. Főlepcsőház. József 873-93.

ÁLLÁST KERESŐK

NÉMET-MAGYAR gyors- és gépirónó, érettségizett, kezdő, szombattartó, állást keres. „Szombattartó” jelígre. 6335

VALLÁSOS zsidóleány ajánlkozik üzletbe, háztartásba, vagy gyermekek mellé „Mindenben jártas” jelígre. 6341

KÖZÉPISKOLÁT végzett urleány egy vagy több gyermek mellé ajánlkozik. Kreutz Kamilla, Akácfu-utca 5. III. 13. 730

CSALADOS. állásnélküli mérlegképes könyvelő, magyar, német, angol, francia és spanyol levelező, mindezen nyelveken kitűnően fogalmaz, aktív, intelligens, sokoldalú munkaerő, könyörögve fordul a kiadójaválatba zsidó jólétkonság képviselőihez, juttassák álláshoz, vagy más egzisztenciához. Orakönyvelést, levelezést, fordítást, tanítást, házgondnokságot, szanatórium vagy magánintézményeket, képviselőket vállal. Leveleket „Egzisztencia” jelígre e lap kiadójaválatba kér. 6340

IDÉN érettségizett izr. fiatalember állást keres. Dandár-utca 17. Grósz. 6315

JOB. középkeru, egyedülálló, gyermekszerező leány, háztartásdók pecéns tisztaságában, varrásban, ápolásban jártas, jó bizonyítvánnyal 25 pengőért ajánlkozik vidékre is. Sz. K., Akácfu-utca 9. II. em. 23. 641

TELJESEN árva, intelligens, fiatal, jó családból való urleány többéves bizonyítvánnyal gyermekek mellé ajánlkozik. Csecsemő és nagyobb gyermek gondozásában jártas. Háztartásban és varrásban segítkezik. Vidékre is. Löwy Erzsébet, Hódmezővásárhely, Kállay-u. 2. 6347

HOSSZU bizonyítvánnyal házvezető állást keres közepkeru izr. nő, háztartás minden ágában jártas. Vidékre is. „Szabadkai” főkudoba. 6338

KÖZÉPKORU, intelligens, valóságos urinó gyermekek mellé vagy háztartásba ajánlkozik. Reisz Zseny, VII., Wesselényi-utca 10. fszt. 3. 640

ANYAHELYETTESNEK vagy idős urhoz ajánlkozik magyar, németül beszélő, megbízható, főzés-sütés, diétában is önálló közepkeru zsidó házvezetőnő hosszú bizonyítvánnyal. Vidékre is. T. M., Eötvös-u. 10., ajtó 15. Ehrenfeldnél. 6346

ÜGYES, lelkiismeretes szabónő igen olcsón ajánlkozik bármely árért. Elemér-utca 6. III., 34. 642

FIATAL, intelligens urinó lakásért könnyű munkát vállal, gyerekekre felügyel, felolvas stb. Kiszlerné, Nap-u. 6. fszt. 10. sz. 747

ÁLLÁST NYERNEK

KISASSZONY, perfekt német, felvétetik. Schwarz, Veres Pálné-utca 33. 6343

ÜRÖKÖS ÁLLÁST nyerhet 28-32 éves technológiát végzett, jó családból való nőtlen izr. fiatalember. Levelek kiadoba „Szorgalmas 6342” jelígre. 6342

DOLGOZÓ nő, aki anyámnak reggeli kis takarításnál segítkezne, jutányos fizetésért otthont kaphat. Népszínház-utca 30. II. 23. Werbner. 704

NÉMET nevelőnőt nyolcéves fiához délutánra felveszek. Bemutatkozás 2-3 között Miksa-u. 11. Spitzer. 6349

KERESTETIK közepkeru, intelligens, megbízható házvezetőnő idősebb urhoz, vidéki városba. Rituális háztartás cseleddel. Ajánlatok igény megjelöléssel „Nyugodt otthon” jelígre kiadoba. 8409

VIDÉKI városban lévő faterlepünk részére keresünk jesivát végzett, négy középiskolával bíró, 17-18 éves, szorgalmas, megbízható fiút gyakornokul. Ajánlatok „Megbízható” jelígre e lap kiadójaválatba keretnek. 8410

O K T A T Á S

GOVERNANTE, perfekt francia, német, zongoratanár, keres állást jobb családnál. Megkeresések: Kecskemét, Korda, III., Széchenyi-tér 1. 8380

OKLEVELES tanítónő korrepetálást, háztartást, beteg gyermekek tanítását vállalja. Berkó Borbála, Hársfa-utca 20. földszint 4. sz. 746

VIII. GIMNAZISTA korrepetálást, zongoratanítást vállal. Dorottya-utca 9. V. 4. 8406

MŰVÉSZNÖVENDEK zongorórát ad. Najovits, Dorottya-utca 9. 8407

ZSIDÓGIMNAZIUMBAN érettségizett fiatalember bármilyen elfoglaltságot keres vagy tanítványokat vállal. Bátki László, Garay-u. 21. III. 37. 731

K Ü L Ö N F É L E

HAJSZALAK végleges, gyors eltávolítása diathermiával, negyedóra alatt százötven szál. Schadek Antalné kozmetikai műtermében. IV. Váci-utca 9. félemelet 3. (Corsó-mozi ház.) Telefon 875-16. 8333

TUDÓBETEG kereskedelmi ügynök, ki pár nap múlva családjával együtt hajléktalan lesz és ma is kenyér nélkül van, az Egyenlőség útján fordul könyörületes embertársaihoz segítségért. Szíves adományokat „W. L.” jelígre a kiadójaválatba továbbít. 430